

## TÜRK TARİH KURUMU'NUN GENEL KURUL TOPLANTISI

Türk Tarih Kurumu'nun 1979 yılı olağan Genel Kurul toplantısı 1 Nisan 1979 Pazar günü saat 10 da Kurum merkezinde yapıldı.

Kurum üyeleri saat 9,30 da Kurum'un kurucusu Atatürk'ün Anıtkabirini ziyaret ederek saygı duruşunda bulundular ve bir çelenk koydular. Kurum Başkanı Ord. Prof. Enver Ziya Karal şeref defterine şunları yazdı:

"Atatürk!

Düşüncelerin, duyguların ve ilkelerin dünyada yayılmaya devam ediyor. Geçen Kasım'da Paris'te toplanan 144 ulusun temsilcileri doğumunun 100. yıldönümünü kutlamaya karar verdiler.

Bizler, kurmuş olduğun Türk Tarih Kurumu'nun üyeleri, sana bu haberi iletmeye ve bağlılık duygularımızı tekrarlamaya geldik".

Saat 10 da Kurum merkezine dönen üyeler Genel Kurul toplantısına katıldılar.

Oturuma 31 üye katıldı. Başkan çoğunluğun bulunduğunu söyleyerek kısa bir konuşma ile oturumu açtı.

Geçen yıl asıl üyeliğe üç kişi seçilmişti. Bunlar Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Klasik Filoloji Profesörü Dr. Suat Sinanoğlu, muhabir üyelerimizden Lahay Büyükelçiliği Müsteşarı Bilâl Şimşir ve muhabir üyelerimizden Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Dekanı, Tarih Profesörü Dr. Yaşar Yücel idi.

Prof. Dr. Suat Sinanoğlu'nu Prof. Dr. Afet İnan Genel Kurul'a tanıttı. Prof. Suat Sinanoğlu kısa bir bildiri sundu ve Atatürk andını imzaladı, diploması verildi.

Büyükelçilik Müsteşarı Bilâl Şimşir'i Başkan Ord. Prof. Enver Ziya Karal Genel Kurul'a tanıttı. Bilâl Şimşir bildirisini okudu. Atatürk andını imzaladı, diploması verildi.

Prof. Dr. Yaşar Yücel'i Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal Genel Kurul'a tanıttı. Prof. Yücel bildirisini okudu, andı imzaladı, diploması verildi.

Daha sonra geçen yıl muhabir üyeliğe seçilen California Üniversitesi Osmanlı Tarihi Profesörü Dr. Stanford Shaw'ı Ord. Prof. Enver Ziya Karal, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Tablet Uzmanlığından emekli Bayan Muazzez Çığ'ı Prof. Dr. Mebrure Tosun Genel Kurul'a tanıttılar. Muhabir üyeler kısa bir konuşma ile teşekkürlerini Genel Kurul'a sundular, diplomaları verildi.

Gündemin 5 inci maddesine geçilerek Genel Kurul'u idare edecek Başkanlık Divanı seçimi yapıldı.

Genel Kurul Başkanlığına Prof. Dr. Coşkun Üçok, İkinci Başkanlığa Prof. Dr. Fikret Işıltan, yazmanlıklara Prof. Dr. Jale İnan ve Prof. Dr. Yaşar Yücel seçildiler.

Prof. Dr. Coşkun Üçok ve yazmanlar başkanlık divanını kurdular.

Gündemin 6 ncı maddesi uyarınca Genel Müdür Uluğ İğdemir 1978 yılı Yönetim, Basımevi Yönetim ve Denetleme Kurullarının raporlarını okudu.

Üyelerden Ord. Prof. Reşat Kaynar çeşitli kişilere, çeşitli nedenlerle verilen avanslardan bir bölümü kapatılmış ise de, yine de 1979 yılına önemli miktar avans bakiyesi devredildiğini, bunların da mevzuata uygun biçimde kapatılmasını, Basımevi'nin bir anonim şirket haline getirilmesini istedi.

Prof. Dr. Münir Aktepe avansların her yıl azalıp çoğalacağını, yalnız bunların yönetmeliğe uygun olarak verilmiş olması ve bir kişi üzerinde toplanmaması gerektiğini söyledi.

Genel Müdür Uluğ İğdemir söz alarak kongre ve araştırmalar için verilen avanslardan önemli bir bölümünün raporları geldiği için kapatılacağını, telif hakları ile ilgili avansların da kitapların baskıları bittikçe kapatıldığını, yönetmeliklere aykırı avans verilmediğini söyledi.

Raporlar oya konarak oybirliği ile onaylandı ve Yönetim Kurullarıyla Denetçiler aklandı.

Gündemin 7 nci maddesi uyarınca 1979 yılı bütçe tasarısını incelemek üzere Ord. Prof. Reşat Kaynar, Prof. Dr. Ali Sevim ve Prof. Dr. Yaşar Yücel bütçe yarkuruluna seçildiler.

Gündemin 8 inci maddesi gereğince gizli oyla yapılacak Yönetim Kurulu seçimlerine 31 üye katıldı. Oy sayma yarkuruluna Prof. Dr. Neşet Çağatay, Prof. Dr. Ali Sevim, Prof. Dr. Yaşar Yücel seçildiler. Oylar sayıldı ve 29 oyla Ord. Prof. Enver Ziya Karal, 23 oyla Ord. Prof. Dr. Sedat Alp, 23 oyla Prof. Dr. Tahsin Özgüç, 21 oyla Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal, 20 oyla Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal, 18 oyla Prof. Dr. Bahadır Alkım ve 11 oyla Prof. Dr. Semavi Eyice Yönetim Kurulu asıl üyeliğine, 10 oyla Prof. Dr. Mebrure Tosun, 9 oyla Prof. Dr. Neşet Çağatay ve 6 oyla Prof. Dr. Nimet Özgüç yedek üyeliklere seçildiler.

Gündemin 9, 10, 11 ve 12 nci maddelerinde geçen kurullara açık oyla yapılan seçimler sonunda Denetleme Kurulu asıl üyeliklerine Bayan Fakihe Öymen, Ord. Prof. Reşat Kaynar, Prof. Dr. Yaşar Yücel, yedek üyeliklere Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı, Prof. Dr. Tahsin Yazıcı ve Prof. Dr. Neşet Çağatay;

Onur Kurulu asıl üyeliklerine Ord. Prof. Hikmet Bayur, Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu, Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan, Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver, Prof. Dr. Tahsin Yazıcı, yedek üyeliklere Dr. Hâmit Koşay ve Prof. Dr. Jale İnan;

Basımevi Yönetim Kurulu asıl üyeliklerine Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan, Dr. Hâmit Koşay, Prof. Dr. Coşkun Üçok, Prof. Dr. Tahsin Yazıcı ve Prof. Dr. Afif Erzen, yedek üyeliklere Ord. Prof. Aydın Sayılı, Prof. Dr. Adnan Erzi ve Prof. Dr. Neşet Çağatay;

Kitaplık Komisyonu asıl üyeliklerine Dr. Hâmit Koşay, Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı, Prof. Dr. Adnan Erzi, yedek üyeliklere Prof. Dr. Nimet Özgüç, Prof. Dr. Neşet Çağatay ve Prof. Dr. Afif Erzen seçildiler.

Vakit geçmiş olduğundan saat 15 de toplanılmak üzere oturuma son verildi.

Genel Kurul öğleden sonra saat 15 de İkinci Başkan Prof. Dr. Fikret Işıltan'ın başkanlığında toplandı.

Yönetim Kurulundan gelen ve muhabir üyelerimizden İstanbul Üniversitesi Tarih Profesörü Dr. Nejat Göyünç'ün üyelerimizden Prof. Tayyib Gökbilgin ve Prof. Dr. Münir Aktepe tarafından asıl üyeliğe aday gösterildiğine dair bulunan 10. I. 1979 tarihli yazı ile öneren üyelerin raporu okundu. Konuşmalardan sonra gizli oya başvuruldu. Oylamaya 28 üye katıldı. Prof. Dr. Nejat Göyünç yönetmelik gereğince alması gereken 19 oyu toplayamadı.

Yönetim Kurulundan gelen ve içinde birçok değerli eserlerin bulunduğu özel kitaplığını Kurum'a bağışlayan emekli Coğrafya Profesörü Cemal Arif Alagöz'e Kurumun Onur üyeliği payesinin verilmesine dair bulunan 7. III. 1979 tarihli yazı okundu. Konuşmalardan sonra formalite eksikliği dolayısıyla Yönetim Kurulu önerisini geri aldı.

Gündemin 14 üncü maddesine geçilerek Bütçe Yarkurulunun 1979 bütçesine ilişkin raporu okundu: Rapor üzerinde söz alan olmadığından oya konarak oybirliği ile kabul edildi.

Gündemin 15 inci maddesine geçilerek Yönetim Kurulu ile Kollardan gelen öneriler okundu ve şunlara karar verildi:

a) 26 Ağustos 1979 da Bologna'da toplanacak olan IV. Yeni Latin Araştırmaları Kongresine Prof. Dr. Suat Sinanoğlu'nun Kurum adına katılmasına,

b) Üyesi bulunduğumuz Uluslararası Akademiler Birliği'nin 1979 yılı konsey toplantısına, Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal'ın katılmasına,

c) Kurum arşivinden ne yolda faydalanılacağını, fotokopi isteyenlere ne miktar fotokopi verileceği hususlarını belirten bir yönetmeliğin Yönetim Kurulunca hazırlanarak gelecek Genel Kurul'a getirilmesine,

ç) Çivi yazısı ile yazılı Eti dilini ilk kez çözen tanınmış Çek bilgini B. Hrozny'nin 100. doğum yılı dolayısıyla 1979 Mayıs'ında Prag'da düzenlenecek sempozyuma Prag'daki oturma giderleri Çekoslovakya Bilimler Akademisine karşılanmak üzere çağırılan Ord. Prof. Dr. Sedat Alp'in Ankara - Prag gidiş - dönüş yolluğunun Kurumca karşılanmasına,

d) Eskiçağ Kolunun 15 Aralık 1978 de yaptığı toplantıda aldığı kararların bütçe olanakları içinde uygulanması için Yönetim Kuruluna yetki verilmesine, bu kararlar içinde bulunan armağan kitaplar çıkarılması konusunun esaslı yöntemlere bağlanması için Eskiçağ Kolundan Prof. Dr. Mebrure Tosun, Ortaçağ Kolundan Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı, Yeniçağ Kolundan Prof. Dr. Üçok'tan kurulu bir yarkurulun bu işle görevlendirilmesine,

e) Ortaçağ Kolundan gelen öneriler okunarak,

1 - 1979 yılında Silifke dolaylarında topraküstü arkeoloji araştırmalarını sürdüreceği olan Prof. Dr. Semavi Eyice'ye 25.000 liralık bir ödeneğin ayrılmasına,

2 - 3-7 Eylül 1979 da Almanya'nın Münih şehrinde toplanacak Uluslararası VI. Türk Sanat Kongresine "Osmanlı Devri Türk Sanatında Bedesten" konulu bir bildiri ile Kurum adına Prof. Dr. Semavi Eyice'nin katılmasına,

3 - Üyelerimizden Prof. Dr. Yaşar Yücel'in çalışmaları çoğunlukla Ortaçağ'la ilgili olduğundan kendisinin Ortaçağ Koluna geçmesinin uygun olacağına karar verildi.



f) Yeniçağ Kolu'nun kararları görüşülerek,

1 - Prof. Dr. Yaşar Yücel'in Paris'te Ulusal Kitaplıkta ve Londra'da British Museum'da Timurlenk ile ilgili belgeler üzerinde 15 gün süre ile araştırma yapmasına, yolluk ve gündeliklerinin Kurumca karşılanmasına,

2 - Prof. Dr. Afet İnan'ın Türk Tarih Kurumu'nun 50. kuruluş yılı nedeni ile yapılacak çalışmalar hakkındaki önerisinin gerçekleştirilmek üzere Yönetim Kurulu'na gönderilmesine karar verildi.

g) Eskiçağ Kolunca çıkarılması düşünülen dergi hakkında yapılan genelgeye üyelerimizin çoğunluğu olumlu oy verdiklerinden 1) Dergi adının Eskiçağ Kolunca saptanmasına, 2) Derginin Eskiçağ Kolunca yönetilmesine karar verildi. \*

Gündemde görüşülecek başka bir konu kalmadığından, saat 18,30 da oturuma son verildi.

## TÜRK TARİH KURUMU YÖNETİM KURULUNUN 1978 ÇALIŞMA YILI RAPORU

Genel Kurulun Sayın Üyeleri,

Yönetim Kurulumuzun 1978 çalışma yılı raporunu sunuyoruz:

### BÜTÇE DURUMU

Kurumumuzun 1978 yılı gelir ve giderleri aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

#### A. GELİRLER

<i>Bölüm</i>	<i>Gelirlerin Çeşidi</i>	<i>Bütçeye Konan</i>		<i>Sağlanan</i>	
		<i>Lira</i>	<i>Krş.</i>	<i>Lira</i>	<i>Krş.</i>
I	Kurum artırımından	2.275.513,—		2.275.513,—	
II	Atatürk vasiyeti geliri	17.350.000,—		16.707.140,33	
III	Üye ödentileri	2.000,—		1.920,—	
IV	Yayın gelirleri	1.200.000,—		1.457.211,75	
V	Basımevi geliri	2.000.000,—		2.000.000,—	
VI	Türlü gelirler	448.000,—		497.413,64	
	TOPLAM	23.275.513,—		22.939.198,72	

#### B. GİDERLER

<i>Bölüm</i>	<i>Giderlerin Çeşidi</i>	<i>Bütçeye Konan</i>		<i>Harcanan</i>	
		<i>Lira</i>	<i>Krş.</i>	<i>Lira</i>	<i>Krş.</i>
I	Görevli giderleri	9.669.436,—		8.577.846,10	
II	Yönetim giderleri	1.150.000,—		1.003.362,34	
III	Bilimsel giderler	10.456.075,—		8.401.097,17	
VI	Yatırımlar ve yatırımlarla ilgili giderler	2.000.002,—		1.515.810,44	
	TOPLAM	23.275.513,—		19.498.116,05	

Bu tablolarda görüldüğü üzere Kurumumuzun 1978 gelirleri bütçede tasarlanan gelirlere 336.314 lira 28 kuruş eksiktir. Bu eksikliğin en büyük nedeni

Cumhuriyet Halk Partisinin bu yılki gelirlerimizden 2 milyon küsur lirasını bloke ederek yıl sonuna kadar Kurumumuza ödemiş olmasındandır. Gerçekte öteki gelirlerimizde az da olsa bir miktar fazlalık bulunmaktadır. Haklı bir nedene dayanmadan kesilen bu parayı da tahsil etmiş olsaydık, gelirimiz tasarlanandan bir milyon lira fazla olacaktı.

Giderlerimiz ise bütçe ile öngörülen giderlerden 3.777.396 lira 95 kuruş eksiktir. Bu artırımın 1.091.589 lira 90 kuruşu görevli giderlerinden, 146.637 lira 66 kuruşu yönetim giderlerinden, 2.055.977 lira 83 kuruşu bilimsel giderlerden, 484.191 lira 56 kuruşu yatırım giderlerinden olmuştur. Böylece elde edilen toplam 3.777.396 lira 95 kuruştan gelir ekşiği olan 336.314 lira 28 kuruş düşüldükten sonra geri kalan 3.441.082 lira 67 kuruş yedek fona alınmıştır.

## YAYIN İŞLERİ

Bu yıl içinde şu eserlerin basımı bitmiş ve yayınlanmıştır:

- 1 - ORD. PROF. DR. ARIF MÜFİD MANSEL: *Side 1947-1966 Yılları Kazıları ve Araştırmalarının Sonuçları.*
- 2 - PROF. DR. AFİF ERZEN: *Çavuştepe I, M. Ö. 7-6. Yüzyıl Urartu Mimarlık Anıtları ve Ortaçağ Nekropolü.*
- 3 - PROF. DR. TAHSİN ÖZGÜÇ: *Maşat Höyük Kazıları ve Çevresindeki Araştırmalar (Türkçe ve İngilizce).*
- 4 - KUTLU EMRE: *Yanarlar, Afyon Yöresinde Bir Hitit Mezarlığı (Türkçe ve İngilizce).*
- 5 - ORD. PROF. İSMAİL HAKKI UZUNÇARŞILI: *Osmanlı Tarihi IV. cilt 1. bölüm, 2. baskı.*
- 6 - TAYFUR SÖKMEN: *Hatay'ın Kurtuluşu İçin Harcanan Çabalar.*
- 7 - İBRAHİM ETHEM AKINCI: *Demirci Akıncıları.*
- 8 - PROF. DR. AFET İNAN: *Cumhuriyetin 50. Yılı İçin Köylerimiz.*
- 9 - PROF. DR. HALİL İNALCIK - MEVLÛT OĞUZ: *Gazavat-ı Sultan Murat b. Mehmed Han.*
- 10 - ULUĞ İĞDEMİR: *Atatürk ve Anzıklar (Türkçe ve İngilizce).*
- 11 - *Türk Alfabesinin 50. Yılı (Sergi kataloğu).*
- 12 - MANSURİ - ZADE MUSTAFA: *Netayicülvukuat I. cilt.*
- 13 - *Bilim, Kültür ve Öğretim Dili Olarak Türkçe.*
- 14 - *Bulleten:* 165 - 168.

Şu eserlerin baskısı bitmek üzeredir:

- 1 - DR. COŞKUN ÖZGÜNEL: *Karia Geometrik Seramiği.*
- 2 - *Menakib al-Arifin II cilt 2. baskı.*

Bu yıl içinde şu eserlerin basımına başlanmıştır:

- 1 - PROF. DR. MEBRURE TOSUN VE PROF. DR. KADRIYE YALVAÇ: *Sumer Dili ve Grameri.*
- 2 - F. LEQUENNE (Çeviren: SUZAN ALBEK): *Galatlar, Anadolu'da Kelt Yerleşmesi.*
- 3 - *Atatürk'ün Büyük Söylevinin 50. Yılı Sempozyumu Bildirileri.*
- 4 - İSMAİL SOYSAL: *Türkiye'nin Siyasal Andlaşmaları I. Cilt (1920-1945).*
- 5 - J. G. BLANCO VILLALTA: *Atatürk (İngilizce).*

- 6 - *Atatürk Konferansları VII. cilt.*  
 7 - KINALIZADE HASAN ÇELEBİ: *Tezkiretü's Şuaré II. cilt.*

Bu yıl içinde şu eserlerin basımına karar verilmiştir:

- 1 - SOMAY ONURKAN: *Trakya Tümülüslerinde Bulunan Madent Eserler.*  
 2 - ERNEST BARKER: *Bizansta Toplumsal ve Siyasal Düşünüş.*  
 3 - VASFI ŞENSÜZEN: *Osmanlı Oğullarının Varlıkları ve II. Abdülhamidin Emlâki.*  
 4 - *Beyanî Tezkiresi.*  
 5 - İSMET PARMAKSIZOĞLU VE İBRAHİM OLGUN: *Sicill-i Osmant.*  
 6 - BİLAL ŞİMŞİR: *Atatürk'ün Büyük Söylevi Üzerine Belgeler.*  
 7 - BİLAL ŞİMŞİR: *Türk Harf Devrimi.*  
 8 - HALUK ABBASOĞLU: *Perge - Roma Devri Mimarisinde Arşitravların Soffit Bezemeleri.*  
 9 - HÜNER TUNCER: *Osmanlı Devletinde İlk Diplomasi Uygulaması.*  
 10 - FERİDUN CEMAL ERKİN: *Anılar.*

TÜRKİYE DIŞINDA KATILDIĞIMIZ ULUSLARARASI KONGRE,  
 SEMPOZYUM, KOLOKYUM VE BENZERİ TOPLANTILAR

Genel Kurulumuzda Yönetim Kurulumuzun kararları uyarınca bu yıl katıldığımız uluslararası kongre, sempozyum, kolokyum ve benzeri toplantılar şunlardır:

§ Türk - Romen Kültürel ve Bilimsel Mübadele programı çerçevesi içinde geçen yıl yurdumuza gelen 5 Romen bilginine karşılık üyelerimizden 5 kişi Romanya hükümetinin davetlisi olarak -yollukları Dışişleri Bakanlığınca verilmek suretiyle- 24-29 Mayıs 1978 tarihleri arasında Bükreş'te düzenlenen sempozyuma şu bildirilerle katılmışlardır:

- 1 - PROF. DR. BAHADIR ALKIM: *Samsun - İkiztepe Kazısı: Anadolu ile Balkanlar arasında kalkolitik ve eski tunç çağlarındaki ilişkilere dair yeni katkılar.*  
 2 - PROF. DR. SEMAVİ EYİCE: *Türkiye - Romanya arasında sanat ilişkileri.*  
 3 - PROF. DR. BEKİR SITKI BAYKAL: *Torganın Osmanlı Tarihi hakkında düşünceler.*  
 4 - PROF. TAYYİB GÖKBİLGİN: *16. ve 17. yüzyılda Osmanlı Sultanlarınca verilmiş bazı hükümlerin nedenleri ve Türk - Romen ilişkilerininin yapısı.*  
 5 - PROF. DR. AFET İNAN: *Türkiye'de Kadın Hakları.*

Arkadaşlarımız Bükreş'ten çok iyi izlenimlerle dönmüşlerdir.

§ 3-7 Temmuz 1978 tarihleri arasında Batı Berlin'de toplanan Uluslararası XXV. Asiriyoloji Kongresine Kurumumuz adına üyelerimizden Prof. Dr. Afif Erzen katılmıştır. Arkadaşımızın bize verdiği rapora göre kongrenin üzerinde durduğu konu "Mezopotamya ve Komşuları, Milâddan Önce Birinci Binden Dördüncü Bine Kadar Eski Önasya'da Siyasal ve Kültürel Alanda Karşılıklı İlişkiler" olmuştur. Daha önceleri Mezopotamya'nın komşuları ile olan ilişkileri, merkezî bölgenin kenar bölgelere olan etkileri ve bu bölgelerin asıl ana kültür merkezi Mezopotamya ile olan bağlantıları şeklinde düşünülürken, son yıllarda yapılan araştırmalar ve ele geçen buluntular, kenar bölgeler denilen yerlerde de çok eski ve yerli kültürlerin bulunduğunu ortaya çıkardığından görüşler değişmiş bulunmak-



tadır. Arkadaşımız kongreden sonra Münih'te Eski Önasya Arkeolojisi Enstitüsünde "Çavuştepe'de Son Araştırmalar" konusunda bir konferans vermiştir.

§ 3 Eylül 1978'de Londra'da toplanan Uluslararası XI. Klâsik Arkeoloji Kongresine Kurumumuz adına üyelerimizden Prof. Dr. Jale İnan "Perge'de Demetios ve Apollonios" konulu bir bildiri ile katılmıştır.

Aynı kongreye üyelerimizden Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal ve Kurumumuz görevlilerinden Arkeolog Yasemin Gökoğlu yolluk ve gündeliklerini 23-30 Eylül 1973'de Türkiye'de toplanan X. Klâsik Arkeoloji Kongresinin artan paradan almak suretiyle katılmışlardır.

§ 18-22 Eylül 1978 tarihleri arasında Yugoslavya'nın Saraybosna kentinde Uluslararası Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Dönemi Araştırmaları merkezinin düzenlediği III. sempozyuma bu merkezin başkanı olan üyelerimizden Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan ile üyelerimizden Prof. Dr. Neşet Çağatay ve Prof. Dr. Yaşar Yücel Kurumumuz adına katıldılar. Sayın Neşet Çağatay'la Sayın Yaşar Yücel'den aldığımız raporlara göre bu toplantıya ülkelerden 116 kişi çağırılmıştır. Sempozyuma Prof. Dr. Neşet Çağatay "Kara Yazıcı İsyanı" Prof. Dr. Yaşar Yücel de şimdiye kadar bilinmeyen II. Osman'a sunulmuş Lehistan seferinin günlük niteliğindeki bir yazma üzerine birer bildiri sunmuşlardır. Sempozyumun ağırlık noktası Osmanlı kurumları ve ekonomik problemleri üzerine toplanmıştır.

§ Berlin Kongresinin 100. yıldönümü nedeni ile Yugoslavya'nın Saraybosna kentinde Bilimler Akademisince 23-25 Ekim 1978 tarihleri arasında "1878'de Bosna - Hersek'te Avusturya - Macaristan İşgaline Karşı Direnme" adlı sempozyuma üyelerimizden Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal Kurumumuz adına katılarak "Bosna - Hersek Olayları Karşısında Türkiye" konusunda bir bildiri sunmuştur. Arkadaşımızın bize verdiği rapora göre, toplantıya Yugoslavya'dan başka Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden birçok bilim adamı, Türk olarak da Sayın Prof. Baykal ile Amerika'dan Prof. Kemal Karpat katılmıştır.

§ Türkiye ile Macaristan arasında imzalanan kültür anlaşması uyarınca Macar Tarih Kurumu üyeleri geçen yıl ülkemize gelerek Kurumumuzda düzenlenen sempozyuma katılmışlardır. Buna karşılık Macar Bilimler Akademisininin 31 Ekim - 7 Kasım 1978 tarihleri arasında Budapeşte'de düzenlediği sempozyuma Macar hükümetinin daveti ve Dışişleri Bakanlığının yardımı ile üyelerimizden Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal, Dr. Hâmit Koşay, Prof. Tayyib Gökbilgin ve Prof. Dr. Semavi Eyice'den oluşan Türk heyeti katılmıştır. Daha önce Macar Tarih Kurumu'nun önerisi üzerine hazırlanıp Genel Kurulumuzun onayına sunulan ve Dışişleri Bakanlığımızca da onaylanan "Türk - Macar Tarih Kurumları Bilimsel İşbirliği Projesi" imzalanmak üzere Macar Tarih Kurumu'na gönderilmiş ise de, bu protokol henüz geri gelmemiştir. Arkadaşlarımızdan Prof. Bekir Sıtkı Baykal ve Prof. Tayyib Gökbilgin'den aldığımız raporlarda ve toplantı tutanaklarında sempozyum'da Türk - Macar bilimsel ve kültürel işbirliği ve yapılacak yayınlar konusunda çok esaslı ve ilginç kararlar alındığı görülerek Türk heyetinin başkanlığına seçilen Sayın Prof. Tayyib Gökbilgin'e bir yazı yazılmış ve protokolün imzalanıp gönderilmesi için Macar Tarih Kurumu'na bir yazı yazması protokol geldikten sonra da Türk heyetinin bir toplantı yaparak Budapeşte kararları ışığında bir çalışma planı hazırlaması istenmiştir.

## KONFERANSLAR

Atatürk yıllık konferanslarının XVII. dizisine bu yıl 1 Aralık 1978'de başlanmıştır. 15 konferanstan oluşan ve 15 günde bir verilen bu konferanslar 15 Haziran 1979 da sona erecektir. Konferansların konuları ve tarihleri şöyledir:

- |            |            |   |
|------------|------------|---|
| 1 Aralık   | 1978 Cuma: | Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal: <i>Türk Tarih Tezi.</i>   |
| 15 Aralık  | 1978 Cuma: | Prof. Dr. Coşkun Üçok: <i>Rum Ortodoks Kilisesi ve Osmanlı İmparatorluğu.</i>   |
| 29 Aralık  | 1978 Cuma: | Prof. Dr. Şehabettin Tekindağ: <i>Fatih'in Kişiliği.</i>  |
| 12 Ocak    | 1979 Cuma: | Prof. Dr. Neşet Çağatay: <i>İslamda İlk Tarih Yazıcılığı.</i>   |
| 26 Ocak    | 1979 Cuma: | Prof. Dr. Semavi Eyice: <i>1814'de İstanbul ve Türkiye'de Polonyalı Bir Seyyah: Kont E. Raczynski.</i>                    |
| 9 Şubat    | 1979 Cuma: | Prof. Dr. Nejat Göyünç: <i>Kurtuluş Savaşında Anadolu.</i>  |
| 23 Şubat   | 1979 Cuma: | Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal: <i>100. Yıldönümü Münasebetiyle Berlin Kongresi Hakkında Bazı Düşünceler.</i>               |
| 9 Mart     | 1979 Cuma: | Prof. Dr. Halil Sahillioğlu: <i>XVI. Yüzyılda Özel Sermayenin Yönlendirilmesi ve Bazı Yatırımlarda Görevlendirilmesi.</i> |
| 23 Mart    | 1979 Cuma: | Prof. Dr. Afif Erzen: <i>Eskiçağ Tarihinde Boğazlar.</i>  |
| 6 Nisan    | 1979 Cuma: | Prof. Dr. Mebrure Tosun: <i>Mezopotamya'da İlk Yazı.</i>  |
| 20 Nisan   | 1979 Cuma: | E. Amiral Afif Büyüktuğrul: <i>Deniz Olaylarımızın Osmanlı Tarihi Üzerindeki Etkileri.</i>                                |
| 4 Mayıs    | 1979 Cuma: | Prof. Dr. Nusret Hızır: <i>"Kavram Çifti" ve Tarih Bilimi.</i>  |
| 18 Mayıs   | 1979 Cuma: | Doçent Dr. Yahya Akyüz: <i>Yakın Tarihimizde (1848-1940) Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri.</i>                |
| 1 Haziran  | 1979 Cuma: | Haluk Cemil Tanju: <i>Evren, Biz ve Lemuryalılar.</i>   |
| 15 Haziran | 1979 Cuma: | Rauf İnan: <i>Atatürk Devriminin Evrenselliği.</i>  |

Atatürk konferansları dışında ve 1978 yılı içinde Kurumumuzda düzenlenen öteki konferanslar şunlardır:

§ 16 Mayıs 1978 salı günü İtalya'nın Pisa şehrindeki Scula Normale Superiore'nin öğretim üyelerinden Prof. Dr. Giuseppe Nenci "İlk Çağda Anadolu ve İtalya İlişkileri" konusunda bir konferans vermiştir.

§ 23 Mayıs 1978 salı günü İstanbul Alman Arkeoloji Enstitüsü İkinci Müdürü Dr. Klaus Tuchelt "Anadolu'da Erken Roma Mimarlığı" konusunda bir konferans vermiştir.

§ 16 Kasım 1978 perşembe günü Romen profesörlerinden Virgil Candea "Milli Romen Devletinin Altmışıncı Kuruluş Yıldönümü" konusunda bir konferans vermiştir.



KURUMUMUZDA DÜZENLENEN SEMPOZYUM, KOLOKYUM  
VE BENZERİ TOPLANTILAR

Türk Harf Devriminin 50. yılı dolayısıyla Türk Tarih Kurumu Atatürk ve Türk Devrimini Araştırma Merkezi 3-4 Kasım 1978 günlerinde bir sempozyum düzenlenmiştir. Sempozyumun programı şöyle idi:

I. Gün: 3 Kasım 1978 Cuma, Saat 10,00

- Prof. Dr. Afet İnan : *Açılış*  
 Prof. Dr. Bahadır Alkım : *Yazının başlangıcı*  
 Ord. Prof. Dr. Sedat Alp : *Eski Anadolu'da Yazı*  
 Prof. Dr. Talât Tekin : *Göktürk Alfabesi*

Öğleden Sonra: 14,30

- Doç. Dr. Semih Tezcan : *Türklerin Kullandığı Alfabeler (Uygur, Mani, Çaçatay).*  
 Prof. Dr. Fahir İz : }  
 Prof. Dr. Sadettin Buluç : } *Osmanlılar Devrinde Alfabe Tartışmaları*  
 Doç. Dr. Mustafa Canbolat : }  
 Doç. Dr. Jale Baysal : *Harf Devriminin Yayın Hayatına Etkileri.*

2. Gün: 4 Kasım 1978 Cumartesi, Saat 10,00

- Ord. Prof. Y. Hikmet Bayur : } *Cumhuriyet Devrinde Atatürk'ün Önderliğinde Türk*  
 İsmail Arar : } *Alfabesi Üzerinde Yapılan Çalışmalar, Kanun'un*  
 Prof. Dr. Afet İnan : } *Kabulü ve Millet Mektepleri*

Öğleden Sonra: Saat 14,30

- Prof. Dr. Hasan Eren : *Yazıda Birlik*  
 Prof. Dr. Coşkun Üçök : *Arap Harflerini Kullanmayan Müslümanlar*  
 Dr. İlber Ortaylı : *Sovyetler Birliğindeki Dillerde Görülen Alfabe Değişiklikleri*  
 Dr. Uygur Kocabaşoğlu : *Harf Devriminin Kültür Hayatımızdaki Etkileri*  
 Doç. Dr. Meral Alpay : *Harf Devriminin Kütüphaneciliğimiz Üzerindeki Etkileri*

ULUSLARARASI GÜNEY - DOĞU AVRUPA ARAŞTIRMALARI  
KURUMUNUN IV. KONGRESİ

Üyesi bulunduğumuz Uluslararası Güney - Doğu Avrupa Araştırmaları Kurumu'nun IV. Kongresi 13-18 Ağustos 1979 tarihleri arasında Ankara'da Kurumumuzun işbirliği ile toplanacaktır. Kongre tarih, dil, yazın, folklor, etnografya ve sanat adı altında 6 ana bölümle talî bölümlerden oluşacaktır. Organizasyon komitesi şöyle saptanmıştır :

- Başkan : Ord. Prof. Enver Ziya Karal  
 Genelsekreter : Prof. Bedrettin Tuncel  
 Genelsekreter Yardımcısı : Uluğ İğdemir  
 Sekreter : Mihin Lugal

Kongrenin birinci sirküleri kasım ayında gönderilmiştir.

KONFERANS SALONUMUZDAN YARARLANAN KURULUŞLARIN  
YAPTIKLARI TOPLANTI, KONFERANS VE SEMPOZYUMLAR

§ 28 Ocak 1978'de Türkiye Eski Muharipler Derneği Genel Merkezi'nin "Layiklik" konusunda açık oturumu.

§ 30 Ocak 1978'de Türk Kadınlar Konseyi Genel Merkezinin "Çocuk ve Çevre" konulu açık oturumu.

§ 18 Şubat 1978'de Türkiye Eski Muharipler Derneği Genel Merkezi'nin "Türk Kurtuluş Savaşı ve Türk Devriminin Evrenselliği" konulu konferansı.

§ 23 Şubat 1978'de Türk Dil Kurumu'nun "Temel Sözcükler ve Altay Dili Sorunu" konulu konferansı.

§ 24 Şubat 1978'de Halkevleri Genel Merkezi'nin "Halkevlerinin Dünü, Bugünü ve Yarını" konulu sempozyumu.

§ 2 Mart 1978'de Tüm Öğretim Müfettişleri Derneği'nin "Atatürk'ün Önder Kişiliği" konulu konferansı.

§ 4 Mart 1978'de Türkiye Muharipler Derneği Genel Merkezi'nin "Türk Devriminin Evrenselliği ve Kendine Özgü Özellikleri" konulu konferansı.

§ 4 Mart 1978'de Türk Dil Kurumu'nun "Tarihsel Türkçe Sözlük Nedir ve Nasıl Hazırlanmaktadır" konulu konferansı.

§ 11 Mart 1978'de Türk Dil Kurumu'nun "Çocuk ve Gülmece" konulu konferansı.

§ 13 Mart 1978'de İran Büyükelçiliğinin "Büyük Rıza Şahın 100. Doğum Yılı" toplantısı.

§ 18 Mart 1978'de Türk Dil Kurumu'nun "Yazınımızda Dil Tartışmaları" konulu konferansı.

§ 18 Mart 1978'de Türk Muharipleri Derneği'nin "Çanakkale Savaşları ve Zaferi Yaratan İnanç" konulu konferansı.

§ 20-22 Mart 1978'de UNESCO Türkiye Millî Komisyonu'nun "Okul Öncesi Eğitim" konulu semineri.

§ 25 Mart 1978'de Türk Dil Kurumu'nun "Basın Dilindeki Özleşmeye Yönelik Gelişmeler" konulu konferansı.

§ 27 Mart 1978'de Türk Kütüphaneciler Derneği'nin XIV. Kütüphane haftasının açılış töreni.

§ 1 Nisan 1978'de Türk Dil Kurumu'nun Ceyhun Atuf Kansu'yu anma töreni.

§ 1 Nisan 1978 de Türk Muharipler Derneği Genel Merkezi'nin "Atatürk'ün Eğitimci Kişiliği" konulu konferansı.

§ 8 Nisan 1978'de Türk Dil Kurumu'nun "Halkbilim Açısından Yazınımız" konulu konferansı.

§ 15 Nisan 1978'de Türk Dil Kurumu'nun "Özleştirilmiş Bir Dilin Oyun Yazarlığındaki Etkinliği" konulu konferansı.

§ 18-20 Nisan 1978'de Harita Genel Müdürlüğü'nün "Ulusal Fotogrametri Birliği" sempozyumu.

§ 24 Nisan 1978'de Türk - Hindistan Kültür Derneği'nin "Dünya Hindistan'a Neler Borçludur" konulu konferansı.

§ 29 Nisan 1978'de Türk Dil Kurumu'nun "Reklam ve Dil" konulu konferansı.

§ 2 Mayıs 1978'de Uluslararası Kütüphanecilik Dernekleri Federasyonu'nun "Norveç Kütüphaneleri ve Halk Kütüphaneleri" konulu konferansları.

§ 6 Mayıs 1978'de Türkiye Eski Muharipler Derneği Genel Merkezi'nin "Başkent Ankara ve Dengeli Yerleşme Sorunları" konulu konferansı.

§ 12-14 Mayıs 1978'de Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Tiyatro Araştırmaları Enstitüsünün "Çocuk Tiyatroları" konulu sempozyumu.

§ 17 Mayıs 1978'de Çankaya Soroptimist Kulübü Meslek Kadınları Derneğinin "Okul Öncesi Çocuk Eğitimi" konulu sempozyumu.

§ 24 Mayıs 1978'de Sosyal Hizmetler Akademisi'nin "Korunmaya Muhtaç Çocuklar" konulu paneli.

§ 30 Mayıs 1978'de Türk Eğitim Derneğinin "Hızırrahman Raşit Öymen Ödülü" toplantısı.

§ 5 Haziran 1978'de Türkiye Tabiatını Koruma Derneği'nin "Dünya Doğayı Koruma Günü" toplantısı.

§ 5 Haziran 1978'de UNESCO Türkiye Millî Komisyonu'nun "Uluslararası Zorunlu Eğitim Sonrası Eğitim Sorunları" konulu kolokyumu.

§ 19 Haziran 1978'de UNESCO Türkiye Millî Komisyonu'nun "Eğitici Yazarlar Tanışma" toplantısı.

§ 20 Temmuz 1978'de Korsavaş Derneği'nin "Kıbrıs Barış Harekâtının IV. Yıldönümü" toplantısı.

§ 15 Eylül 1978'de UNESCO Türkiye Millî Komisyonu'nun XV. Dönem Genel Kurul toplantısı.

§ 18-29 Eylül 1978'de Gümrük ve Tekel Bakanlığının "Kurs Geliştirme ve Eğitim" semineri.

§ 25-26 Ekim 1978'de Türk Eğitim Derneği'nin "Ulusal Eğitim" semineri.

§ 27 Kasım 1978'de Çankaya Soroptimist Kulübü Meslek Kadınları Derneği'nin "Harf Devriminin 50. Yılı" paneli.

§ 9 Aralık 1978'de Türkiye Okul Öncesi Eğitimini Geliştirme Derneği'nin "Hukuk ve Sağlık Açısından Çocuklarımız" konulu sempozyumu.

§ 25 Aralık 1978'de Sanat, Kültür ve Turizm Derneği'nin İnönü'nün 5. Ölüm Yılı Anma Töreni.

§ 20-29 Aralık 1978'de Hindistan Büyükelçiliğinin kitap sergisi.

#### BİLİMSEL ARAŞTIRMALARA YARDIM

§ Sumer Dili ve Grameri Araştırmaları adlı yapıtı için Londra'da British Museum'da ve Paris'te yapacağı 15 günlük araştırmaları için üyelerimizden Prof. Dr. Mebrure Tosun'a 37.807 liralık bir yardım yapıldı.

§ Hazırlamakta olduğu "Suriye ve Filistin Selçukluları Tarihi" adlı yapıtının Birinci Haçlı Seferleriyle ilgili batılı kaynaklar üzerinde çalışmak üzere Almanya'nın "Deutscher Akademischer Austauschdienst" kurulundan üç aylık burs sağlayan üyelerimizden Prof. Dr. Ali Sevim'e Ankara - Münih yoluğu karşılığı 17.218 liralık bir yardım yapıldı.

§ İstanbul'da Başbakanlık Arşivinde Berlin Kongresi ile ilgili belgeler üzerinde araştırma yapmak üzere üyelerimizden Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal'a 4.000 liralık bir yardım yapıldı.



§ Antik Side suyuollarının incelenmesi için üyelerimizden Prof. Dr. Jale İnan'a 40.000 liralık bir yardım yapıldı.

§ Silifke dolaylarında arkeolojik araştırmalar yapması için üyelerimizden Prof. Dr. Semavi Eyice'ye 15.000 liralık bir yardım yapıldı.

§ Tabula Imperii Romani için İzmir ve Karya bölgelerinde araştırma yapmak üzere Ender Varınlıoğlu'na 6.000 liralık bir yardım yapıldı.

#### KURUMUMUZA YAPILAN ZİYARETLER

§ Kıbrıs Türk Federe Devleti Başbakanı Sayın Nejat Konuk 1977 Ağustosunun sonunda Kurumumuz üyelerinden üçünün Kıbrıs'a yaptığı ziyarete karşılık olarak 23 Ocak 1978'de Kurumumuzu ziyaret etmiş ve çalışmalarımız hakkında bilgi almıştır.

§ Bengaldeş'te Dakka Üniversitesi İslâm Tarihi ve Kültürü Bölümü öğretim üyelerinden Doçent Dr. Sufia Ahmet 19 Haziran 1978'de Kurumumuzu ziyaret ederek çalışmalarımız hakkında bilgi almıştır.

#### ATATÜRK'ÜN 100. DOĞUM YILI ÇALIşMALARINI VE UNESCO'NUN KARARI

Bilindiği gibi Atatürk'ün 100. doğum yılı kutlama çalışmalarına Kurumumuz önderlik etmiştir. 1974 başında Genel Müdürümüzün Atatürk ve Türk Devrimi Araştırma Merkezine yaptığı öneri Yönetim Kurulumuz ve Genel Kurulumuzca da benimsenerek bir çalışma programı hazırlanmış ve bu program VIII. Türk Tarih Kongresinde Genel Müdürümüzün raporunda kamuya duyurulmuştu. Konu ile yakından ilgilenen koruyucu Başkanımız Cumhurbaşkanı Sayın Fahri Korutürk, hükümetçe, yapılacak işler hakkında da bizden bir öneri istemişti. Hazırlanan öneri 17.II.1977 tarihli yazımızla Cumhurbaşkanlığı Genelsekreterliğine bildirilmiştir. Cumhurbaşkanlığından hükümete aktarılan bu öneri üzerine hükümetçe bazı girişimlerde bulunulmuş, nihayet Başbakanlık bu çalışmaların tek elden yürütülmesi için Kültür Bakanlığını görevlendirmiştir. Kültür Bakanlığının bu maksatla hazırladığı kanun tasarısının yakında meclise sunulacağı anlaşılmıştır.

Kurumumuzun çalışmalarına gelince: Şimdiye kadar başlanmış olan işler şunlardır:

1 - Atatürk'ün Büyük Söylevi'nin eski ve bugünkü Türkçeye çevrilmiş metinlerinin gerekli dizinler ve açıklamalarla hazırlanmasına, Sayın İsmail Arar, Sayın Sami Özerdim ve Genel Müdürümüzden oluşan bir yarkurulca başlanmıştır.

2 - Atatürk'ün öteki söylev ve demeçleriyle anıları da aynı biçimde yayına hazırlanacaktır.

3 - Son yıllarda meydana çıkan belgelerin de ışığı altında Atatürk'ün biyografisinin yeniden yazılmasına başlanmıştır.

4 - Atatürk devriminin dünyadaki yankıları, belli başlı yabancı gazeteler taranmak suretiyle, üyelerimizden Bilâl Şimşir tarafından toplanmasına başlanmıştır.

5 - Atatürk'ün tarih çalışmalarına ait belgelerle özel mektupları üyelerimizden Prof. Dr. Afet İnan tarafından baskıya hazırlanmaktadır.

6 - Türklerin bilime hizmetleri konusunda üyelerimizden Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı büyük bir yapıt hazırlamaktadır.

7 - Atatürk devrimini en iyi yorumlayan üç yapıta ellışer bin lira ödöl ve-rileceği gazetelerle yazarlarımıza duyurulmuştur.

8 - Yerli ve yabancı son yayınları da içine alacak bir Atatürk ve Cumhuriyet bibliyografyasının hazırlanmasını Sayın Erol Erdinç üzerine almış ve büyük bir bölümünü bitirmiştir.

UNESCO'nun 24 Ekim - 28 Kasım 1978 tarihleri arasında Paris'te kendi merkezinde toplanan XX. genel konferansında 27 Kasım 1978 günü sosyal bilimler ve bu bilimlerin uygulanması ile ilgili III. komisyonun Atatürk'ün 100. doğum yılının UNESCO'ca kutlanması hakkında hazırladığı rapor iki çekimser oya karşı 82 oy ile kabul edilmiştir. Daha sonra Genel Kurulca da onaylanan bu kararı önemi dolayısıyla aşıya alıyoruz:

#### GENEL KONFERANS

Uluslararası anlayış, işbirliği ve barış yolunda çaba göstermiş kişilerin gelecek kuşaklar için örnek olacakları *inancı* ile,

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal ATATÜRK'ün doğumunun yüzüncü yıldönümünün 1981 yılında anılacağını *hatırlayarak*,

UNESCO'nun üzerinde çalıştığı tüm alanlarda olağanüstü bir devrimci olduğunu *gözünde tutarak*,

Özellikle sömürgecilik ve emperyalizme karşı açılan savaşların ilk lideri olduğu *inancı* ile,

Dünya ulusları arasında karşılıklı anlayışın, sürekli barışın değerli öncülüğünü yapmış olduğunu; tüm yaşamı boyunca insanlar arasında hiçbir renk, din, ırk ayrımı gözetmeyen bir uyum ve işbirliği çağının doğacağına *inancını unutmadan*,

#### Genel Konferans,

Eylemi her zaman barış, uluslararası anlayış ve insan haklarına saygı yönünden gerçekleşen Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu ATATÜRK'ün kişiliği ve eserinin çeşitli yanlarını belirtmek amacıyla, giderleri Türk hükümetince karşılanmak üzere, 1980 yılında düzenlenecek uluslararası bilimsel toplantı konusunda düşünsel ve teknik planda UNESCO'nun işbirliği etmesine *karar verir*.

Bu kararın uygulanması için gereken tüm düzenlemelerin gerçekleştirilmesini Genel Direktörden *rica eder*.

#### ATATÜRK'ÜN VASIYETİ ÜZERİNDE CUMHURİYET HALK PARTİSİYLE ÇIKAN ANLAŞMAZLIK

Atatürk'ün vasiyeti gereğince Türkiye İş Bankasının 1977 kârından Türk Tarih ve Türk Dil Kurumlarına düşen paydan 4.179.967 lirası "Mevcut hukukî durumla ilgili olarak alınacak görüşlerden sonra verilecek karar sonuna kadar şimdilik Cumhuriyet Halk Partisi hesabında tutulacaktır" ifadesiyle Parti Genel Sekreterliğinin Kurumumuza yazdığı 28. IV. 1978 tarihli yazı üzerine Başkanımız ve Genel

Müdürümüz, avukatımız rahmetli Tahir Sebük ve Dil Kurumu heyeti ile birlikte Parti Genelsekreterini ziyaret ederek alıkoymanın gerekçesi sorulmuş ise de, avukatlarının gerçeklere uymayan ifadeleri sonunda durumun hukukçulara inceleneceği cevabı alınmıştı. Bunun üzerine Parti'ye yazdığımız 5. V. 1978 tarihli bir yazı ile bu alıkoymanın 1944'de Atatürk'ün parası ile Partice satın alınan ve fakat gelirleri Kurumlara bırakılan, daha sonra Bayan Sabiha Gökçen'in açtığı dava üzerine Yargıtay kararıyla Atatürk'e ait olduğu kesinleşen hisse senetlerinin gelirleriyle ilgili bulunduğu yazılmış ve bu yanlışlığın düzeltilmesi istenmiş ise de, yedi ay geçtikten sonra Parti'den alınan 25.XI.1978 tarihli yazı ile Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi profesörlerinden üçünün bu konudaki mütalaaları bize bildirilmiştir. Bu mütalaada ihtiyatlardan sermayeye aktarılacak suretiyle verilen yeni hisse senetleri gelirlerinin Kurumlara ait olduğu kesinlikle saptanmakta, ancak ölenlerin aylıklarının Parti'ye kalacağı, Yargıtay kararına uygun olarak, belirtilmekte, fakat burada da İnönü'nün çocuklarına yardım yapılmış varsayımı ile hareket edilerek ve yaşayanların da yine Yargıtay kararına aykırı olarak üzere aylıkları sekiz kata çıkarılmak suretiyle her iki Kurum için 2.298.000 lira gibi büyük bir paranın Partiye kalması gerektiği ileri sürülmektedir. Gerçeklere ve Yargıtay kararlarına aykırı olan bu mütalaaya da 7.XII.1978 tarihinde itiraz edilmiştir. Hakkımızı alamazsak, yargı yoluna başvurmamız gerekecektir.

#### ATATÜRK VE TÜRK DEVRİMİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ'NİN ÇALIŞMALARI

- 1) Yıl sonuna kadar işlemleri tamamlanarak, sınıflandırılan ve dosyalarına konan kupür sayısı (840 kupür eklenmesiyle) 63.717 olmuştur.
- 2) Atatürk ve Devrimleri ile ilgili 15 tefrika derlenerek, tefrika sayısı 627'ye çıkarılmıştır. Bunların fişleri yazılmış, tasnifi yapılmıştır.
- 3) 537 makale ve haber fişi yazılarak, tasnifleri yapılmış fişlerin kataloğa yerleştirilme işi tamamlanmıştır. Fişlerin toplamı 73.188'i bulmuştur.
- 4) Atatürk ve Devrimleriyle ilgili eserlere 250 kitap fişi daha eklenerek 3919'a yükseltilmiştir.
- 5) 3-4 Kasım günlerinde düzenlenen Harf Devrimi Sempozyum'unun konuşmaları banta alındı ve yazımına başlandı.
- 6) Sermet Baykurt'tan babası Cami Baykurt'a ait 5 defter, 2 berat zarfı, 1 gazete, 2 harita, 16 adet yazılı kâğıt alındı.
- 7) Refik Koraltan'ın kızı Ayhan Timurtaş'dan 3 fotoğraf alındı.
- 8) Necib Ali Küçüka'nın oğlu Vural Küçüka'dan 1 fotoğraf, 1 mecmua (7 Gün) alındı.
- 9) Burhanettin Onat'ın kızı Güler Zaim'den, babasının yazmış olduğu 7 defter incelenmek üzere alındı.
- 10) Nâzım Başkaya'dan babası Yusuf Başkaya'ya ait 34 belge alındı.
- 11) Cebel-i Bereket Mutasarrıfı Esad Asaf Bey'e ait 368 belge eski yazıdan yeni yazıya çevrildi ve gene bu konuyla ilgili Esad Asaf Bey'in anıları yeni yazıya çevrildi.
- 12) Bayan Saadet Sevencan'dan alınan belgelerden 95 tanesi eski yazıdan yeni yazıya çevrilip, sıralandı.



## KİTAPLIK ÇALIŞMALARI

*Aksesyon :*

Bu yıl içinde Kitaplığımıza 425'i satın alınmak, 566'sı bağış, 284'ü değişim ve 232'si T. T. K. yolu ile olmak üzere toplam 1507 kitap, 1435 gazete, 34 yazma, 2 fotokopi, 5 mikrofilm gelmiştir. Ayrıca 1231'i bağış ve değişim, 544'ü satın alınmak suretiyle 1775 dergi koleksiyonumuza katılmıştır.

*Kataloglama :*

Yukarıda dökümü gösterilen eserlerin kayıt, fiş vb. kataloglama işlemleri tamamlanmış, ayrıca Kütüphanemize çeşitli yollarla gelmiş olan yaklaşık 10.750 fotoğrafın tasnifi yapılarak 2450 fiş üzerinde toplanmıştır. Böylece 20 ayrı arşivin fişleri tamamlanarak çoğaltılmaya başlanmıştır. Bu konuda bize yardımcı olan Sayın Emekli Harita Albayı Edip Özkale'ye teşekkür ederiz.

Sayın Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'in Arşivine yeniden getirdiği 98 el yapması resimler de fişlenerek yerlerine konulmuştur.

*Kitap deposu :*

1978 yılı sonunda kitap sayımız 72.297'ye dergi varlığımız 70.551'e, yazmalar 897'ye, fotokopiler 169'a, mikrofilmler 184'e ulaşmıştır.

*Okunan kitaplar :*

Bu yıl okuyucu salonunda 15.546 kitap, 3289 dergi, 315 gazete, 43 harita, 12 yazma okunmuş; 510 kitap da dışarı verilmiştir. Ayrıca yazılı ve sözlü olarak gelen başvurular cevaplandırılmıştır.

*Cilt :*

Bu yıl 517 kitap, gazete ve dergi ciltlenmiş, fotoğraf arşivimiz için de 442 adet resim yapıştirilmiştir. Ayrıca Kitaplık dışı 961 adet kitap, dosya evrak vb. ciltler yayın satış ve muhasebe büroları için yapımıştır.

*Değişim :*

Bu yıl 51'i özel olmak üzere 262 şahıs ve müessese ile yayın değişimi yapımıştır.

*Parasız dağıtım :*

Kurum yayımlarından bu yıl çıkan 14 kitap ve 5 Belleten; 36 Asıl, 23 Muhabir, 14 Şeref üyesi ile 79 şahıs, 34 makam, 44 kurum, müze ve kitaplığa parasız olarak gönderilmiştir.

Kurumumuz tarafından bastırılmış olan "X. Klasik Arkeoloji Kongresi" adlı kitapdan da 36 asıl üyeye parasız dağıtım yapımıştır.

Ayrıca Kurumumuza kitap yardımı için başvuran dört kuruluşa konuları ile ilgili yayınlarımızdan gönderilmiştir.

*Kitaplık komisyonu :*

Kitaplık komisyonu gerek duyuldukça toplanmış kitaplıkla ilgili işleri görüşmüştür.

*Sergi :*

Atatürk'ün kurmuş olduğu Türk Tarih Kurumu'na verdiği önemi belirtmek ve Kurumumuzun çalışmalarını geniş topluluklara duyurmak amacı ile "Anıtkabir Derneği"nin önerisi üzerine yayınlamış ve Kurumumuzun kuruluşu ile ilgili resim, belgeler ve Atatürk'ün sözleri derlenerek Anıtkabirin bir salonunda sergilenmiştir.

Ayrıca Harf Devriminin 50. Yılında Kurumumuzda düzenlenen sempozyum nedeni ile bir sergi açılmış ve konuyu içeren bir broşürün hazırlığı yapılmıştır. Bu konuda bize yardımcı olan Sayın Sami Özerdim'e teşekkür borçluyuz.

## KAZILAR

Eskiçağ Kolunca verilen kararlar gereğince bu yıl Alacahöyük, Perge, Kültepe - Kaniş, Maşathöyük, Konya Karahöyüğü, Bayraklı, Erythrai, Çavuştepe, Acemhöyük, İkiztepe kazıları ile Side suyolları çalışmalarına devam edilmiştir.

Bu yılki kazılar hakkında kazı kurulları başkanlarından aldığımız raporları olduğu gibi sunuyoruz:

1 — *Alacahöyük'te 1978 Yılı Çalışmaları :**Alacahöyüğün 1978 kazı heyeti ve çalışma günleri :*

Başkan; Dr. Hâmit Zübeyr Koşay, Arkeolog Mimar Mahmut Akok, Muhasip Ahmet Bekçi, Kültür Bakanlığı Kazı Temsilcisi; Filolog Ahmet Bal'dan kazı heyeti meydana geliyordu.

Alacahöyük'te kazı ve restorasyon çalışmalarına, 24 Haziran 1978 de Ankara'dan hareket eden heyetimiz 26 Haziran 1978 günü kesin olarak yerinde işe başlamıştı.

Höyükte aralıksız kazı ve restorasyon çalışmaları, 31 Temmuz 1978 gününe kadar otuzbeş gün sürdürülmüştür.

*Alacahöyük'te 1978 kazı mevsiminde arkeolojik çalışmalar :*

Kazı heyetimizin kabul ettiği bir çalışma programına göre, Höyük üzerinde biri, kuzeyde, ötekisi de güney yönde, iki ayrı alanlarda kazılar yapılmıştır. Mevsim çalışmaları olarak eski kazı alanları baştan başa temizlenmiş ve küçük onarımları yapılmıştır. Gerekli görülen bölümlerde, yerlerinde yaşıtılmalarına lüzum olan tarihî mimarî kalıntılar restore edilmiştir.

*Kuzey yöndeki kazı çalışmaları :*

Genel planın XXIV - XXXIV/42-46 kareleri içine raslayan alanlarda, kısmen genişlemek yolu ile, derinleşerek yapılmıştır. Bu kazı yerinin üst seviyelerinde, Frig çağı yapı ve küçük eser buluntularıyla karşılaşıldı. Daha alt seviyelerde, Hitit çağı tabakasına ulaşıldı. Hitit tabakası içinde, belirgin bir alanda, yapı kuruluş karakteri, Eski Hitit krallık çağına bina çatıklarına benzeyen ve geniş ölçüde yangın görmüş yapı kalıntılarına rastlanıldı. Bu binanın araları ağaç dikmelerle güçlendirilmiş, taş ve kerpiç duvarları, yarı yanmış ve toprak dam örtüsünü taşıyan ağaç kirişlerin kalıntıları, her tarafta açıklıkla görülebiliyordu. Duvar yüzleri ve taban döşemeleri kalın bir çamur harçla sıvalı idiler. Bu kazı alanında ele geçen her iki çağa ait arkeolojik belgeler ve buluntular, gereğince incelenerek tesbit edildiler.

*Güney yöndeki kazıda :*

Genel planın, XL-XLII/58-64 karelerine rastlayan alanda, bir bölümü genişletilerek sürdürüldü. Bu yerde 1967 ve sonrası kazılarda ulaşılan ve elde edilen Eski Hitit çağı tabakası içindeki yapı kalıntıları temizlenerek, daha aşağıdaki bir başka seviye Hitit tabakasına ulaşılmaya çalışıldı. Her iki seviye arasındaki topraklar dikkatli bir inceleme ile kaldırıldılar. Elde edilen küçük buluntular dikkatle toplandılar. Bu yerdeki kazılar kesin olarak yeni bir yerleşme tabakasına ulaşmıştı ki, gelecek mevsimde araştırılmak üzere bırakıldı.

*Restorasyon çalışmaları :*

Hitit çağı büyük imparatorluk döneminde Alacahöyük'te kurulmuş şehir surlarının, batı yönü kapısının (Poternli kapı) çıkış yönüne göre, sol burcunun sandık biçiminde çatıklı temel duvarlarında, bu mevsimde, elde edilen malzeme ve imkânlarla belirgin bir düzeyde yükseltmeleri yapıldı. Bu yol ve çalışmalarla batı kapısının temel çatıksı, daha güçlü daha anlamlı ve gelecek için güvenli bir duruma getirildi.

Alacahöyük'ün eski kazı alanlarında geniş ölçüde temizlik ve küçük düzeltme onarımları yapıldı. Alacahöyük'te arkeolojik alanların sınırlarını oluşturan, demir direkli ve tel örgülü çevre koruyucusu, yeni baştan elden geçirilerek, bozuk ve dağınık bölümler düzeltildiler.

Höyüğün güney yönünde, yeni istimlak alanlarına, bu mevsim kazılarından çıkarılan topraklar taşınarak bu yerlerde geniş ölçüde tesviyeler yapıldı.

Orta Anadolu tarih ve arkeolojisinin günümüze ulaşabilen ve yerinde yaşatılan varlıklarıyla Alacahöyük, son mevsimlerin kazıları ve restorasyonlarıyla gelecek çalışmalar içinde, ümit verici bir kazı yeri olmakta, devam edecektir ve etmektedir.

DR. HÂMİT ZÜBEYR KOŞAY

Arkeolog Mimar  
MAHMUT AKOK

*2 — Perge Kazısı 1978 Çalışmaları :*

Türk Tarih Kurumu, Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi adlarına yürütülen 1978 yılı Perge kazısı 11 Eylül'den 24 Ekim'e dek sürmüştür. Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu ile Uluslararası Side Dostları Vakfı da kazıları maddî olanaklarla desteklemiştir. Bütün bu kuruluşlara teşekkürlerimiz sonsuzdur.

Başkanlığımızdaki kazı ekibi, Başkan yardımcısı Asistan Dr. Halûk Abbasoğlu, Arkeolog - Mimar Ülkü İzmirli, Topograf Adnan Şakar, Asistan Ahmet Vedat Çelgin, Epigrafya Uzmanı İsmail Kaygusuz, Arkeolog Füsün Arman, Arkeolog Semra Sarıbekiroğlu, Arkeolog Restoratör Said Başaran, arkeoloji öğrencilerinden, Hüseyin Akıllı, Solmaz Akın, Zeynep Koçel ve Veysel Tolun'dan oluşmuştur. Kültür Bakanlığı temsilcisi olarak bu çalışmalarımıza Antalya Müzesi Asistanlarından İ. Akan Atılâ katılmıştır.

1978 yılı çalışmalarımızı, I. Kazılar, II. Nekropol Araştırmaları, III. Topografik Çalışmalar, IV. Epigrafik Çalışmalar, V. Mozaik Çalışmaları, VI. Onarım Ön - Hazırlıkları, VII. Heykel Onarımları başlıkları altında toplayabiliriz.



## I. Kazılar:

1. *Ana sütunlu cadde (Ja) kazısı:*

Caddenin doğu kanadında geçen yıl kalındığı yerden başlanarak, kuzeye doğru devam edildi. 121-128 no'lu postamentler önüne rastlayan yol şeridi ve kanalın içi temizlendi. Mimarlık buluntuların yanısıra, yuvarlak kaide, üzerindeki onur yazıtından dolayı önemlidir. Kanalın içinde diğer bir onur yazıtı in situ bulundu.

Caddenin ana kavşaktan güneye doğru sürdürdüğümüz doğu kanalı kazısına da devam edildi. Portike ilişkin mermer sütun gövdeleri, başlıkları ile iyi cins kireç taşından arkhitrav parçaları meydana çıkarıldı.

Cadde üzerine kavşağa yakın sonradan yapılmış şapelin güney duvarının önü ve kanal içi de açıldı. Buluntular arasında, üzerindeki yazıttan Asklepios'a adak edildiği anlaşılan sunak önem taşır.

Böylece, caddenin doğu kanadının kazısı traktörlerin işlemesi için bırakılan ufak bir kısmı dışında tamamlanmış oldu.

Caddenin bu yıl batı kanadında da kazıya başlandı. Caddenin doğu kanadı postamentlerine göre 116-120 no'lu postamentler arasına rastlayan portik, dükkânların fasadı ve yol şeridi açıldı. Kireçtaşı postamentler, granit sütunlar, mermerden kaide ve sütun başlıkları meydana çıkarıldı. Bu bölümü güneyden dikey kesen, doğu-batı yöneltisindeki yolun (J10) ufak bir kısmı açıldı. Burada ikinci kez kullanılmış kaide, birçok ünvanlarından önemli bir kişi olduğu anlaşılan Titus Aurelius Phlogius'un onurlandırdığı Kyreina Ploteinos'a ait yazıtından ötürü mühimdir.

Heykeltraşlık buluntular arasında, mermerden yapılmış defne çelenkli Apollon başı, hem çok iyi korunagelmış durumu, hem de nefis işçiliğiyle en başta gelir. Orijinali M. Ö. 4. yüzyıla dayanan baş, M. S. 3. yüzyılın başlarına tarihlenir. Gene aynı yerde bulunmuş, mermerden, hilâl biçiminde diademli Artemis başı da oldukça iyi durumda korunagelmıştır. Orijinali M. Ö. 4. yüzyıla dayanan baş, M. S. 2. yüzyılda yapılmıştır.

Kazı sonunda alanda düzenleme yapıldı. Bu arada, 117 no.lu postament üzerine tüm halde ele geçen granit sütunu dikildi ve üzerine başlığı oturtuldu.

2. *Agoranın kuzeyindeki (J2) caddesinin kazısı:*

1975 ve 1976 yıllarında J2 caddesinde çalışılmış, 1-17 no.lu postamentler ve bunlara ilişkin kaide, sütun gövdeleri, İon düzenindeki başlıkları ile saçaklık parçaları meydana çıkarılmıştı. Bu yıl kalındığı yerden başlanarak 30 no.lu postamente ulaşıldı. Cadde portikinin bu bölümü ile ilgili mimarlık parçaları da elde edildi.

Heykeltraşlık fragmanlar arasında, Hephaistos başı sayılabilir.

Kazı sonunda, özellikle caddenin 1979 onarım programına alındığı göz önünde, tutularak, düzenleme yapıldı. Ayrıca, yolun girişinde bir kemerin üst yapısına ilişkin, arkhitrav, bombeli friz ve arslan başı çörtlenli saçaklık parçaları orijinal şekline göre yanyana ve üstüste getirilerek düzenlendi.

3. *Anıtsal Nymphaeum'un (F2) fasad duvarı arkasındaki mekânın kazısı:*

Anıtsal çeşmenin 1968 de esas cephesi, 1977 de iki yan cephesi meydana çıkarıldı. Bu yıl mekânın içindeki moloz tamamen temizlendi. Böylece, mekânın iç mimarlığı ve çeşmenin su sistemi hakkında bir fikir edinmek mümkün oldu.

#### 4. Güney hamamı (I) kazısı :

1977 de hamamın palaestrasının sınırlarını saptamak amacıyla yapılan sondajlar sırasında, güney portikinin batı köşesinde Perge heykeltraşlığının şaheserlerinden birini, "Sandal Bağlayan Hermes" heykelini bulmuştuk.

Bu yıl Palaestranın güney portiki tümüyle açıldı. Propylon (H) ile doğu portikinin ilişkisi saptandı.

Heykeltraşlık buluntuları arasında çıplak erkek heykelini sayabiliriz. 2.00 m. yüksekliğindeki heykel 12 parça halinde ele geçmiş, İstanbul Arkeoloji Müzesi restoratörlerinden Nejat Özatay tarafından onarılarak ayağa kaldırılmıştır. Heykelin duruş motifi ve vücut oranları, orijinal M. Ö. 5. yüzyıla dayanan Diomedes heykelinin bir kopyası olduğunda kuşku bırakmaz. Bu tip, Romalılar zamanında imparator portrelerinde çok kullanılmıştır. Buna dayanarak, kaybolmuş başın bir imparator portresi olduğunu söyleyebiliriz.

#### II. Nekropol araştırmaları:

Antik siti çeviren tel örgü dışında kalan Perge nekropolü üzerinde bugün köylülerin tarla ve evleri bulunmaktadır. Son yıllarda giderek artan tahribat ve soygunculuğu önlemek amacıyla bu yıl çalışmalarımızı nekropol alanında da sürdürdük. Kentin doğu ve batı nekropolünde sistemli yüzey araştırması yapıldı. Yüzey buluntuları toplanarak Antalya Müzesi'ne teslim edildi. Yüzey araştırmaları bazı yerlerde bizi anıt veya lâhitlerin etrafını açmağa zorladı. Bu arada, tüm durumda lâhit, osthok, lâhit kapakları, ya da bu tür yapıtlara ilişkin parçalar bulundu. Nekropol araştırmalarımız birçok yönden verimli oldu. Toprak üstü kalıntıların saptanması, korunmaları açısından atılacak ilk adımdı ve yapıldı. Bu araştırmalar sonucu Antalya Müzesi çok sayıda ve önemli yapıt kazandı.

Bunlar arasında en başta, biri Artemis'e, diğeri Asklepios'a adak edilmiş iki sunağı sayabiliriz. Birincisinin dört yüzeyi de köşelerde koç başlarına tutturulmuş gırlanlarla süslüdür. Esas cephesinde gırland boşluğunda Apollon büstü vardır. Yazıt gırlanın üstünde ve altında yer alır.

Müzeeye nakledilen iki friz parçası değişik motifleri açısından önem taşır. Bunlardan birinde gırlanların Medusa başları tarafından taşınması ilginçtir. İkincisi bir frizin köşe parçasıdır. İlk imparatorluk dönemine ilişkin parçanın işçiliği itinalıdır. Gırlanların uçlarından bağlı olduğu thyrsosları Eros'lar omuzlayarak taşırlar. Bu motife, bildiğimiz kadar başka yerde rastlanmamıştır.

Müzeeye nakledilen kapaklardan biri tam, birinin ise alınlık kısmı mevcuttur. Tam olanın alınlığının ortasında Medusa başı vardır. Diğerinde Medusa başının işlenmesi için yüzeyi kaba bir çıkıntı bırakılmıştır. Alınlığın içinde ve silmesinde yazıt vardır.

Lâhit parçalarından önemli olarak sayacağımız parça, gırlanlı bir lâhidin uzun cephesine ilişkindir. Gırland boşluğunda bulunan akanth yapraklarından bir çelenk içinde bir Eros'un vücudunun yukarı kısmı dışarı doğru çıkmaktadır. Gırlanlı lâhit araştırmaları için önemli bir parçadır.

### III. Topografik çalışmalar:

Kentin topografik planına ilâve edilmek üzere, doğu ve batı nekropol sınırları takeometrik çalışmalarla saptandı. Yeni kazı alanlarının ölçüleri tamamlanarak, plan çalışmalarına eklendi. Stadium ve sura ilişkin ölçü kontrolleri yapıldı.

### IV. Epigrafik çalışmalar:

1978 yılı kazılarında 68 yazıt trase edilmiş, herbirinin estampajı yapılmış ve fotoğrafları çekilmiştir. Bunlardan 18'i bu yıl yapılan kazılarda meydana çıkarılmıştır. Diğer 50 si ise, kentin içinde, doğu ve batı nekropollerinde ve çevre köylerin (Toparlar, Eyilik mahalleri, Ağalar köyü) arazilerinde tarama ve araştırmalarla saptanmıştır.

Sadece 4 tanesi Lâtince olan yazıtların, M. S. 1. yüzyıldan M. S. 7. yüzyılın ilk yarısına dek uzanan Roma İmparatorluk ve Bizans dönemlerinde ilişkin olduğu anlaşıldı.

Bu yıl birçok türden yazıt ele geçmiştir:

#### 1. Sunaklar üzerindeki yazıtlar:

Bunlar sunağın hangi tanrıya, kimin tarafından ve ne nedenle adak edildiğini açıklar:

#### 2. Onur yazıtları:

İmparator, Procurator ve kente hizmet etmiş soylular adına dikilmişlerdir.

#### 3. Lâhitler üzerinde bulunan yazıtlar:

Bunlardan ikisi sonradan murçla silinmiştir.

#### 4. Mozaik yazıtları:

Bunlar mozaik yapımları ve onarımı ile ilgilidir.

### V. Mozaik Çalışmaları:

1978 Perge kazısı mozaik çalışmaları, güney bazilikasının (G) kuzey girişine açılan portike, agora'nın batı girişinde (A ve B) ana sütunlu caddenin (Ja) 84 ve 126 no.lı postamentler arasında uzanan bölümlerinde yapılmıştır. Bu alanda toprak ve moloz altında bulunan mozaikler temizlenmiş etüd edilmiş, onarılmış, fotoğrafları çekilmiş, harç ve tessera örnekleri alınmıştır. Kazı dönemi sonunda koruma amacı ile tüm temizlenmiş mozaiklerin üzeri kumla örtülmüştür.

### VI. Onarım Ön - Hazırlıkları:

Perge agorasında 1975 yılından bu yana Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından uygulanmakta olan onarım çalışmaları, kazı ekibiyle işbirliği halinde devam etmektedir.

1978 yılında Perge kazısı sırasında, 1979 yılı onarımına ön hazırlık olmak üzere yapılan işler:

1. Agora'da ortalama 5-6 ton ağırlığında olan granit portik sütunlarından tüm olanları, DSİ'den sağladığımız vinç yardımıyla postamentlerin üzerine oturtulmuştur.



2. Portik sütunlarından parçalar halinde olanlar, numaralanarak postamentlerin önünde yerde düzenlenmiştir.

3. Agora'nın içinde devşirme malzeme olarak kullanılan sütun kaideleri ve sütun başlıkları daha sonra etüd edilmek üzere agoranın ortasındaki alanda gruplanarak düzenlenmiştir.

4. Agora'nın kuzeyindeki kazısı tamamlanmış olan J2 caddesindeki mimarlık elemanları (postamentler, kaideler, sütun başlıkları v.s.) oldukça iyi korunagelmış durumdadır. Bu caddenin gelecek yıl yapılacak onarımı için Mimar - Arkeolog Ülkü İzmirligil onarım projesini hazırlamaktadır.

#### VII. Heykel onarımları:

1978 yılı kazısının son günlerinde hamamda bulunan erkek heykeli, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Restoratörlerinden Heykeltraş Nejat Özatay tarafından ayağa kaldırılmıştır. Bu arada, 1953 yılından bu yana yapılan kazılarda bulunan ve henüz yerde yatan 5 adet önemli torso da ayağa kaldırılmıştır. Ayrıca, 1977 yılı kazısında gene hamamda bulunmuş olan ve heykeltraş Nejat Özatay tarafından ayağa kaldırılan "Sandal Bağlayan Hermes" heykeli üzerinde kendisiyle bir deney yaptık. Heykelin elleri bulunmamıştı. Bu tipin sağ eli yalnız Münih Glyptothekinde saklanan replikte kalmıştır. Bu elin Münih'ten temin ettiğimiz mulajını heykeltraş Nejat Özatay alıştırarak, heykelimizin koluna yapıştırdı. Yayınımızda değerlendirmek üzere çeşitli fotoğraflarını çektikten sonra bu el gene uzaklaştırıldı.

PROF. DR. JALE İNAN

#### 3 — Kultepe'de 1978 Çalışmaları :

Kurumumuz ve Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğü adına yürütülen Kultepe - Kaniş Kazılarının 1978 dönemi çalışmaları, benden başka, Doç. Dr. Kutlu Emre, Arkeolog Hamdi Kodan, Desinatör Cengiz Erol, Fotoğraf Selâhattin Öztartan, Restoratör Abdullah Çulha'dan oluşan heyet tarafından yönetilmiştir. Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünü meslektaşımız Arkeolog Hayri Özeksi temsil etti. Ayrıca, kazılara görgü ve bilgilerini arttırmak üzere öğrenciler de katılmıştır.

Sitadelde, sarayın doğu - dış çevre duvarı üstündeki Hellenistik Çağın sur parçası incelenmiş; ve bu yöndeki saray odalarının M. Ö. 1. binin ikinci yarısında ve B. Hrozný kazıları döneminde tahrip edildiği saptanmıştır. Önümüzdeki kazı mevsiminde Büyük Sarayın güney çevre duvarı ile doğu duvarının bağlantısı ve böylece sarayın kapladığı bütün alan açılmış olacaktır.

Karum'un merkezi kesiminde yapılan kazılar I a, I b, ve II yapı katlarının önemli kesimlerinin açığa çıkarılmasını sağlamış; mimarlık yazılı belgeler - mühür baskıları ve mezarlar hakkındaki bilgimizin artmasına neden olmuştur. I a katı iyi korunmuş yapı temelleri ve özellikle, önemli bir kısmı yine o çağda soyulmuş zengin mezarları ile karşımıza çıkmıştır. I. a katı mezarlarının çoğunluğunu taş sandukalar oluşturmaktadır. Bunların önemli bir kısmının ölü hediyeleri ustalıkla, çalınmıştır. Yalnız görülmeyenler ve beğenilmeyenler dahi çok öğretici kalıntılar durumunda olup, aralarında ünik madenî eserler vardır.

I b katı evleri I a katı temellerinin 50 cm. - 1 m. altında ve II yapı katının yangın enkazı üstündedir. Bu katın seramiği, madeni eserleri ve sınırlı miktardaki tabletleri, Assur Ticaret Kolonileri Çağının Geç safhası/Eski Babil dönemi ile çağdaş olan evresi bakımından çok önemlidir. I b katı tabletlerinin sayısı çok artmıştır. I b ve I a seramiği arasındaki farklar ve iki şehirin üst üste konumu Karum'un I a döneminde ve özellikle merkezi kesiminde önemli bir yerleşim yeri oluşturduğu anlaşılmıştır.

II yapı katında, tablet ve silindir mühür baskıları çok iyi korunmuş, iki ayrı Assur'lu tüccara ait iki arşiv keşfedilmiştir. Yazılı belgeler, çoğunlukla, bodrum katını oluşturan odalarda ele geçirilmiştir. Bu odaların taş merdivenleri iyi korunmuştur. Zarfların önemli bir kısmı açılmamış durumda elimize geçti. Bunların yanında II kata ait çanak - çömlek türlerinin her çeşidi bol ve iyi korunmuş sağlam durumda, bulundu. Bunlar arasında, ilk kez elimize geçen kap tipleri de vardır. Assur'lu tüccarların şehrin bu kesiminde yanyana inşa ettikleri evlerde, birbirlerine çok yakın olarak yaşadıkları anlaşılmaktadır. Bu kesimde de I b katının tabanı ile II katın tabanı arasında 1,5 metrelik bir yığıntı vardır. Bu buluntular yüzlerce tablet koleksiyonumuzu yeniden zenginleştirdi. Bilindiği gibi, Ankara, Arkeoloji Müzesinin 25.000 tablettten oluşan koleksiyonunun 18.000'ini Kültepe - Kaniş'te bulunanlar teşkil etmektedir. Her iki arşiv de doğu - batı istikametinde devam eden sokağa açılmaktadır. Daha önceki kazılarda yapılan keşiflerin de öğrettiği gibi, bu arşivlerin de karşısında, sokağın diğer yönünde ayrı kişilere ait arşivler bulunmaktadır. Bu kesimde, Assur'lu tüccarların 10 arşivden oluşan mahalleleri iyi korunmuş olup, Karum'un zengin bir kısmını temsil ettikleri anlaşılmaktadır.

TAHSİN ÖZGÜÇ

#### 4 — Maşat Höyük - Tapigga 1978 Kazıları

Kurumumuz ve Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü adına sürdürülen Maşat Höyük - Tapigga Kazıları, başkanından başka, Doç. Dr. Kutlu Emre, Arkeolog Mahmut Akok, Arkeolog Hamdi Kodan, Fotoğraf Selâhattin Öztartan, Restoratör Abdurrahim Çulha'dan oluşan heyet tarafından yürütüldü. Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünü meslektaşımız Arkeolog Hayri Özski temsil etti. Kazılara görgü ve bilgilerini arttırmak üzere öğrenciler de katıldı.

M. Ö. 1400 yıllarına tarihlenen büyük sarayın kuzeye bakan bütün odaları kapandı, ve ayrıca kuzeydoğu kanadında 6 yeni oda daha keşfedildi. Bu odaların kerpiç duvarları ve hatta taş temelleri 19. yüzyılın sonlarında, taş temini maksadı ile, çok tahribe maruz bırakılmıştır. Sarayın kuzeye bakan odaları zemin katını oluşturmakta ve iri temel taşı blokları asıl tepeyi - sitadeli şekillendiren anakaya üstüne basmaktadır. Bu inşa tarzında usta olan Hititler, aynı başarıyı Tapigga'da da göstermişlerdir. Sarayın doğuya bakan odalarının detayları aydınlatılmış ve bu kesimin II. yapı katı evresinde kesif bir şekilde iskân edildiği anlaşılmıştır.

Sarayın güney kanadındaki bölümleri II Hitit katı döneminde tahribe ve ta-  
dile maruz kalmış olmasına rağmen, bu kesimde de bir kanat oluşturduğu ve hiç olmazsa bir sıra oda ile çevrildiği anlaşılmaktadır. Sarayın bu yönündeki taşları ve özellikle girişteki kesme taş ayaklar, köylüler tarafından, yakın zamana kadar sökülmekte idi. Bu yönde saray avlusu'nun sularını saray dışına akıtan kanal açığa



çıkarıldı. III Hitit katı döneminde Tapigga sitadeli, yalnız, saray ile işgal edilmiştir. Sarayın büyük avlusunu Demir Çağı yapıları doldurmuştu; burası onlar için düz bir yerleşim alanı halinde idi.

Sarayın arşiv odasında çivi yazılı bir tablet ve diğer bölümlerinde hiyeroglifli bulle ve sağlam taş mühürler bulundu.

Şuppiluliuma zamanında inşa edilmiş olan ve II Hitit yapı katını temsil eden sunaklı büyük binanın doğuya bakan 4 odasının temelleri gün ışığına çıkarıldı. Binanın derin ve iri bloklarla inşa edilmiş olan temelleri anakayaya basmaktadır. Böylece her iki yapının da altındaki Eski Tunç Çağı katları kaldırılmıştır. İki katlı olan bu binanın da ortasında bir avlusu olduğu ve altındaki sarayın önemli bir kısmını silip süpürdüğü anlaşılmaktadır.

Üç yapı katı halinde görülen Demir Çağının Eski ve Geç safhasına ait seramik ve maden, kemik eserler, bol buluntularla temsil edilmektedir. Özellikle, tabanı taş döşeli sokağın iki yanındaki 3. kat evlerinde eski üslubun güzel seramik örnekleri ile son katın çöplüklerinde Geç üslubun ve Greko - Pers döneminin tavuskuşu ve potnia teron tasvirli güzel kapları keşfedildi. Demir Çağının sonuncu yapı katının 4. yüzyılın başlarına kadar yaşamını sürdürdüğü anlaşılmaktadır. Geç safhada Eski üslup geleneğini sürdüren geyik tasvirli çok iri kaplar müzelerimizin eşsiz örnekleri arasındadır.

Maşat Höyük'ün batı ve doğu yamaçlarında yaptığımız kazılarda:

a) Assur Ticaret Kolonileri Çağının geç safhası ile çağdaş yapı katı,  
b) Eski Tunç Çağı uygarlığının son safhasını temsil eden evreye bağlı yapılar, mezarlar açığa çıkarıldı.

c) Hitit Çağının en eski evresine ait olan bu yapı katı esaslı bir yangınla sona erdirilmiş, yapılar yanmıştır. Taban üstünde bulunan bol seramik, teknik ve biçim bakımından Kaniş Karumu Ib ve Acemhöyük ile çağdaştır. Çift başlı kartal tasvirli damga mühürler, boğa başı biçiminde rütonlar Kültepe - Acemhöyük paralellliğini kesinlikle kanıtlamaktadırlar.

d) Eski Tunç Çağı yapıları, küp ve toprak mezarları, ölü hediyeleri, seramiğin tamamı Kuzey Anadolu ve Kuzey Kapadokya seramiği türündedir. Önemli bir nokta, burada şehir içine gömme âdetinin uygulanmasıdır.

Maşat Höyük'ün kuzeydoğusunda yaptığımız kazılarda iyi işlenmiş ve bir arada toplanmış direklerin taş ayaklarına rastlandı. Bunlar atölyelerden artmış olabilecekleri gibi, saraydan başka bir binadan da alınıp burada toplanmış olabilir.

Maşat Höyük sarayı son şekli ile en iyi korunan, planı en iyi açıklanan tipik bir Hitit sarayıdır. Bazı yönleri ile bir Hitit mabedini de andırmakta ise de, saray olarak, esaslı özelliklere sahip anıtsal bir yapıdır; ve bu durumu ile Hitit mimarlık tarihinin eşsiz bir örneğidir.

Sunaklı bina da (1380 - 1335) aynı şekilde çok ilginç resmî bir yapıdır; ve sarayın tahribinden sonra onun yerine geçmiştir. Yalnız, aralarında mukayese kabul etmeyen bir boyut farkı vardır.

Ne yönden bakılırsa bakılınsın mermer kitlesi üstünden - sarp kayalıktan yükselen Maşat Höyük sarayı ovayı monümental bir yapıt olarak kucaklar görünümündedir.

TAHSİN ÖZGÜÇ

*Bulleten C. XLIII, 56*



5 — *Konya Karahöyükü 1978 Çalışmaları*

Türk Tarih Kurumu, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi ve Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü adına yürütülmekte olan Konya Karahöyük kazısına 1978 yılında 17 Haziran 1978 tarihinde başlanmış ve kazı çalışmaları 26 Temmuz 1978 tarihine kadar sürdürülmüştür.

Başkanlığım altındaki kazı heyetinde Arkeolog Neriman Tezcan, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Hititoloji Kürsüsü asistanı Burhan Balcıoğlu, Türk Tarih Kurumu'ndan Hititolog Sedat Erkut, Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi öğrencilerinden Nihal Kavaklılar, Halil Onat ve Japon uyruklu araştırma öğrencisi Sachihiro Ohmura görev almışlardır.

1978 yılında Karahöyük'te evvelce 1973-1975 yıllarında kazılmış olan T çukurunun kuzey kısmında I. katta çalışılmıştır. 1975 yılında Hitit arkeolojisinin en önemli buluntularından biri olan sfenksli kap fragmanlarını veren bu çukurda, aynı kabın bulunduğu yerin civarındaki bölge araştırılmıştır. Amacımız aynı zamanda bu kısımdaki yapı kalıntılarının T çukurunda evvelce meydana çıkarılmış olan büyük yapı ile ilişkisi olup olmadığını saptamaktır. Burada kentin önemli caddelerinin keşiştiği bir kısımda, iyi korunmuş kerpiç duvarlarla temsil edilen temiz yapı planları elde ettik.

Elde edilen küçük buluntular arasında Karahöyük'te bol miktarda ele geçmiş olan mühür baskılarından yeni örnekler anılabilir. Özellikle bunlardan bir tanesi Erken Hitit çağı glyptik sanatının en kaliteli eserleri arasındadır ve bu satırların yazarının "Konya Civarında Karahöyük Kazılarında Bulunan Silindir ve Damga Mühürleri" adlı kitabında 7 numara altında (şekil 30) yayınlanan mührü çok yaklaşıktadır.

ORD. PROF. DR. SEDAT ALP

6 — *Bayraklı'da 1978 Çalışmaları :*

Bayraklı'da kazılar Eylül ve Ekim 1978 aylarında sürdürülmüştür.

1978 çalışmalarına idarem altında aşağıdaki uzman, uzman yardımcısı ve öğrenciler katılmıştır: Devlet Temsilcisi İstanbul Üniversitesi arkeologlarından Ergon Ataçeri, Ankara Üniversitesi arkeoloji asistanlarından Dr. Orhan Bingöl, T. T. K. arkeolog asistanlarından Meral Manyas, T. T. K. fotoğrafçısı Mehmet Ali Döğenci, Mimar Merdan Özdemir, Arkeolog Işık Bingöl, arkeoloji öğrencileri Sevil Jane Mac Leod, Suzan Özgürel, Dilek Erker, Murat Akurgal, Emel Erten ve Harman Çetin.

1978 kampanyasında geometrik ve 4. yüzyıl evlerinin kazılması sürdürülmüş ayrıca yayın için gerekli envanter çalışmaları yürütülmüştür.

ORD. PROF. DR. EKREM AKURGAL

7 — *Erythrai 1978 Çalışmaları :*

Erythrai'de kazı 20 Hazirandan Ağustos sonuna değin sürdürülmüştür.

1978 kazılarına Yaşar Holding Eğitim Vakfı büyük ölçüde yardımda bulunduğu çalışmalar verimli olmuştur.

1978 çalışmalarına idarem altında başta, Prof. Dr. Cevdet Bayburtluoğlu ve Prof. Dr. Ümit Serdaroğlu olmak üzere aşağıdaki uzman, uzman yardımcıları ve öğrenciler katılmışlardır: Devlet Temsilcisi İstanbul Üniversitesi arkeologlarından Ergon Ataçeri, Ankara Üniversitesi Arkeoloji asistanlarından Dr. Orhan Bingöl, İzmir Üniversitesi Arkeoloji asistanlarından Ömer Özyiğit, T. T. K. arkeolog asistanlarından Meral Manyas, T. T. K. fotoğrafçısı Mehmet Ali Döğenci, arkeolog Işık Bingöl, mimar Merdan Özdemir, Yaşar Holding Temsilcisi Ahmet Gül, Arkeoloji öğrencileri Adnan Azar, Sevil Jane Mac Leod, Suzan Özgürel, Dilek Erker, Murat Akurgal, Harman Çetin, Ayşegül Aslan, Emel Erten, Canan Aykın.

Daha önceki yıllarda Akropol'de gün ışığına çıkarılmaya başlanan ve geç geometrik dönemde aşağı yukarı 8. yüzyılın 2. yarısında kullanıldığı anlaşılan Megaron biçimli evin kazısı bitmiş ve planları da tamamlanmıştır. Ancak sözü geçen evin çevresinde kendisi ile ilgili duvarlar ortaya çıktığı için bu yerdeki çalışmalar 1979 yılında da sürdürülecektir.

Hellenistik villa'da 1978 de yapılan kazılarla evin tamamı ortaya çıkarılmış ve onun bütün planları tamamlanmıştır.

Akropol'ün batısındaki denize yakın tepe üzerinde yürütülen kazılarda büyük bir Roma villasına ait sütun kaideleri ile aynı villanın Erken Hıristiyanlık çağındaki kalıntıları bu arada geometrik özellikte M. S. 5. yüzyılda yapılmış bir çok mozaik gün ışığına çıkarılmıştır.

Klâsik Çağa ait olduğunu düşündüğümüz çifte megaronların batı yanında yürütülen kazılarda yine Erken Hıristiyanlık dönemine ait kalıntılar elde edilmiştir. Çifte meragonlar çevresindeki araştırmalar 1979 yılında da sürdürülecektir.

Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünün sağladığı olanaklarla harap durumda olan büyük tiyatronun kazılmasına ve bir yandan da restore edilmesine başlanmıştır. Tiyatro kazısını Prof. Dr. Cevdet Bayburtluoğlu, restorasyon işlerini ise Prof. Dr. Ümit Serdaroğlu yürütmüşlerdir.

1978 yılında Geç Geometrik megaron Klâsik Çağ çifte megaronları çevresinde çalışılacak, tiyatronun restorasyonu sürdürülecek ayrıca Erythrai batı bölümünün çeşitli yerlerinde sondajlar yapılacaktır.

ORD. PROF. DR. EKREM AKURGAL

#### 8 — 1978 Yılında Çavuştepe Urartu Kalesinde ve Van Bölge Müzesinde Yapılan Çalışmalar :

1978 yılında Eylül ve Ekim aylarında başkanlığım altında, Doç. Dr. Taner Tarhan, Doç. Dr. Ali Dinçol, Asistan Dr. Mehmet Özsait, Asistan Dr. Veli Sevin, Uzman Dr. Oktay Belli, Uzman - Konservatör Sait Başaran, Fotoğraf Uzmanı Selamet Taşkın, İst. Üniv. Edebiyat Fakültesi, Eski Önasya Dilleri ve Kültürleri ile Eskiçağ Tarihi Kürsüsü öğrencilerinden Erdal Gökçe ve Muzaffer Işık ile Kültür Bakanlığı temsilcisi Arkeolog Ersin Kavaklı'dan oluşan heyet, Çavuştepe ve Van Bölge Müzesindeki çalışmalarını yürütmüştür.

Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile Türk Tarih Kurumu ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi adına yürüttüğümüz bu



çalışmaları ayrıca Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu da bir miktar maddi yardımla desteklemiştir.

1978 yılında Çavuştepe kalesinde kazı yapılmamış, Türk Tarih Kurumu tarafından 1978 yılında yayınlanan “ÇAVUŞTEPE I, M. Ö. 7-6. yüzyıl Urartu Mimarlık Anıtları ve Ortaçağ Nekropolü” adlı monografimizin devamını teşkil edecek olan yayınların hazırlığı içinde bulunduğumuzdan, Çavuştepe’de saha üzerinde karşılaştırmalar, detay incelemeleri ve yeni resimleri çektilerik ölçüler alınmıştır. Bu arada Çavuştepe’de restorasyon çalışmaları da paralel olarak yürütülmüştür. Diğer taraftan üyelerimizin bir kısmı aynı zamanda yine yayınlara hazırlık olmak üzere, Müzedeki bütün malzemeyi yeniden gözden geçirmiştir.

Böylece 1978 yılındaki çalışmalarımız başlıca iki nokta üzerine teksif edilmiş oluyor.

I. Çavuştepe restorasyon ve yayın hazırlık çalışmaları,

II. Van Bölge Müzesindeki çalışmalar.

I. Çavuştepe’deki restorasyon çalışmaları:

Özellikle Urartu mimarisinde büyük tarihi değeri olan kerpiç eserleri tabiat kuvvetlerinin etkisinde harap olmaktan kurtarıp koruyarak, gelecek nesillere intikal ettirmenin bilimsel bir görev olduğunu kabul ettiğimizden, 17 yıldan beri Çavuştepe’de sürdürdüğümüz kazılar sırasında kısıtlı imkânlarla devamlı olarak “onarım” ve “koruma” faaliyetlerinde bulunagelmekteyiz. Çavuştepe kalesinin bugüne kadar ayakta kalan görkemli kerpiç duvarları yıpratıcı tabiat şartlarına rağmen aldığımız bu kısıtlı ve basit tedbirlerin ne derece etkili olduğunu açıkça belgelemektedir. Amacımız bundan böyle büyük çapta ve geniş maddi imkânlarla kademeli koruma ve restorasyon çalışmaları yapmaktadır. Böylece meydana çıkardığımız Çavuştepe’nin çok değerli eserlerini gelecek nesiller için kazandırdığımız gibi, halk eğitimi ve turizm bakımından da bu eşsiz Urartu kalemiz ayrı hüviyet almış olacaktır. Durum ve mevsim gereği olarak bu sene restorasyona Çavuştepe kalesinin batı ucunda yer alan Saray kesiminde başlanmıştır :

1 — Çavuştepe Kalesindeki restorasyon çalışmaları :

Çavuştepe “Aşağı Kale’nin” batı kesiminde yer alan ve kazısı sona erdirilmiş olan<sup>1</sup> “Saray” kompleksi 1978’deki restorasyon çalışmaları için “pilot saha” olarak seçilmiş ve bu dönemde “Sarnıçlı Salonlar”ın – takriben 4.00 m. × 10.00 m.lik bir alanı kaplayan – batı bölümü, Doç. Dr. M. Taner Tarhan yönetimindeki bir uzman ekip tarafından restore edilmiştir. (Bk. ilişikte sunulan restorasyon kod ve ölçüler çizelgesi). Restorasyon çalışmaları şu şekilde plânlanarak yürütülmüştür:

*Restorasyonda kullanılan malzemenin temini:* Restorasyonda tümüyle –Çavuştepe kalesinde mevcut bulunan ve uzun senelerden beri, ileriye yönelik onarım ve restore çalışmaları için muhtelif kesimlerde, ören yerinin turistik ve tarihi görüntüsünü bozmayacak şekilde depolanmış olan– orijinal Urartu malzemesi kullanılmıştır.

<sup>1</sup> Ancak, batıdaki 1 No.lu sarnıçın içinde kısmen, 2 No.lu sarnıçta tümüyle, 3 No.lu sarnıçta ise kazılmamış az bir yıkıntı ve moloz tabakası mevcuttur. İleride bunların tümüyle açılması düşünülmektedir.



Restorasyonu planlanan kesimdeki görkemli mimari kalıntıların yapı malzemesi % 90 taş olup, alt yapı olarak ana - kaya işlenmiştir; düzleştirilmiş ve kullanma fonksiyonuna göre işlenmiş olan ana - kaya üzerinde örme taş payeler ve taş duvarlar için gerekli olan yapı malzemesi, adı geçen depolama noktalarından Saray güney koridoruna taşınarak ve kullanma şekillerine göre gruplar halinde kümeleştirilerek sergilenmiştir. Kullanılan orijinal taş malzeme 4 ana gruba ayrılmaktadır:

a) Taşçı kalemi ile işlenmiş, büyük köşe taşları (Payelerin genellikle köşe bağlamalarında kullanılmış olduğundan, 1 No.lu sarnıcın içine depoladığımız, bu kesime ait orijinal köşe taşları ve kyklopik taşlar ceraskalla dışarıya alınmıştır. (Bu taşlar, sarayın tahribi sırasında sarnıcın içine yuvarlanmıştı).

b) Yassı ve kalın sal taşları (Payelerin özellikle alt kesimlerinde kullanılmış olan bu taşlar aynı zamanda bağlayıcı niteliktedirler).

c) Kyklopik ve yarı -kyklopik taşlar (Payeler arası duvarlarda; payelerde dış yüz veya dolgu malzemesi olarak kullanılmıştır).

d) Arkeoloji literatüründe "ocak taşları" olarak tanımlanan, dolgu malzemesini kapsıyan irili - ufaklı şekilsiz taşlar.

*Yapısal karakter:* Çalıştığımız kesimde Urartu mimarisinin tipik yapıtları olan örme taş payeler, payeler arasındaki ana ve ara duvarlar incelendiğinde yapısal karakter bakımından şu ana özellikler görülmektedir:

*Temeller:* Yukarıda da değinildiği gibi, saray kesiminde ana - kaya işlenerek düzleştirilmiş ve bu satih aynı zamanda duvarların temel kesimini oluşturmuştur.

*Payeler:* Payelerde ise durum biraz farklıdır. Paye olarak kullanılacak kesimlerde ana - kaya, doğal yükseltinin elverdiği ölçüde paye şeklinde işlenmiştir. Özellikle (kp 6), (gp 6) ve (kp 7) ile (gp 7) de payelerin hemen, hemen tümüyle ana kayadan işlenmiş oldukları görülmektedir. Ana - kayanın doğal yükseltisinin batıya doğru alçaldığı anlaşılmaktadır: Çünkü (kp 1) den (kp 5)'e ve (gp 1) (gp 5)'e kadar payelerin ana - kayadan işlenmiş olan orijinal yükseltilerinin batıya doğru kademeli olarak gittikçe alçaldıkları görülmektedir. Bundan dolayı payelerin geri kalan kısmı büyük hacimli taşlarla örülerek yükseltilmiştir. Paye şeklinde işlenen kısımlarda, taş bloklar Urartu'nun tipik bir özelliği olarak, ana - kaya içine oyulmuş yuvalara oluşturulmuştur. Payelerde ve duvarlarda ara bağlayıcı madde olarak "çamur harç" kullanılmıştır. Ancak, bu arada (kp 2) ve (kp 3) ile (gp 2) ve (gp 3) arasındaki ara duvarların mekân içindeki yüzlerine -mekânın kullanılma fonksiyonuna bağlı olarak- kerpiç duvar örüldüğü kazılar sırasında görülmüştür. Oysa bu kerpiç duvarlar sarayın geçirdiği ağır yangın ve tahribat sebebiyle yer yer, yıkılmış bir durumda idiler: (restorasyon sırasında çok harap bir vaziyette bulunan kuzey duvarı önüne takviye duvarı örülerek yıkılması ve harap olması önlenmiştir). Yukarıda değindiğimiz çamur harcın kalıcı niteliği -mekânların üstü açık olması sebebiyle- restorasyon bakımından olumlu bir sonuç vermeyeceği anlaşılmıştır; çünkü uzun senelere dayanan gözlemlerimiz çimentonun da geçerli bir malzeme olmadığını ortaya koymuştur. Harç veya sıva olarak kullanılan çimento, yoğun ve etkin tabiat şartları sebebiyle zamanla bağlayıcı niteliğini kaybetmekte ve dağıl-

maktadır<sup>2</sup>. Ayrıca yapı karakteri bakımından bir Urartu merkezinde derzli dahi olsa çimentonun kullanılması ören yerinin tabii görünümüne aykırı düşmektedir. Bu sebeple evvelce de uyguladığımız yöntem tatbik edilerek –çamur harç yerine– Urartu “kireç harcı” dediğimiz orijinal malzeme<sup>3</sup> kullanılmıştır. Zira bu malzeme her türlü tabiat şartlarına karşı dayanıklılığını ispat etmiştir. Urartular bu harcı bloka malzemesi olarak koridor ve mekânların tabanlarında kullanmışlardır<sup>4</sup>. Yukarıda da işaret ettiğimiz gibi –özellikle sarayın kuzey kesiminde depolamış olduğumuz– Urartu kireç harcından, paye ve duvarların örülmesinde “*ara bağlayıcı malzeme*” olarak kullanılmıştır. Ayrıca bu malzemenin kullanılması restore edilen duvar ve payelerin Urartu mimarisinin özelliklerini tümüyle göstermesine aşırı derecede itina edilmiştir. Bu sebeple de binlerce seneden beri süregelen geleneksel kerpiç ve taş mimarinin tüm özelliklerini bilen ve sadık kalan –Çavuştepe köyündeki– yerli taş ustalarından faydalanılmıştır.

Restorasyonla ilgili kodlar ve ölçüler aşağıdaki listede tüm ayrıntularıyla verilmiştir.

Önümüzdeki senelerde, malî imkânlarımızın elverdiği ölçüde –gerek taş ve gerekse kerpiç mimariye yönelik– çok önemli olan bu restorasyon çalışmalarına devam etmeyi amaçlamaktayız. İlişikte sunduğumuz eski ve yeni fotoğraflar karşılaştırıldığında, yapmış olduğumuz restorasyonun orijinal Urartu mimarisine ne derecede sadık kaldığını açıkça belgelemektedir. Ayrıca bu restorasyon çalışmalarının, “*koruyucu önlem*” bakımından ne dereceye kadar etkin olduğu ve görkemli saray mimarisinin gerçek hüviyetini ne ölçüde yansıtabildiğimizi gözler önüne sermektedir.

## II. Van Bölge Müzesindeki çalışmalar:

1978 yılında, Van Bölge Müzesindeki çalışmalarımız 2 amaca yönelik olmuştur.

a) *Arşiv çalışmaları*: Türk Tarih Kurumu tarafından 1978 yılında yayınlanan (ÇAVUŞTEPE I: M. Ö. 7-6. *Yüzyıl Urartu Mimarlık Anıtları ve Ortaçağ Nekropolü*) adlı monografimizin devamını teşkil eden yayınların hazırlığı içinde bulunduğumuzdan, tüm malzemenin yeniden gözden geçirilmesi gereği duyulmuştur. Bu sebeple Çavuştepe ve Toprakkale’de kazılar sonucunda elde edilen –envanterlik ve etüdlük– küçük buluntular üzerinde çalışılmış ve kartoteks düzenlenmiştir. Eserler hakkındaki ayrıntılı bilgi, ekte bulunan standart fiş örneği üzerine geçirilmiştir.

b) *Urartu yazıtlarının tanzimi ve teşhir düzenlemesi*: Ekibimiz üyelerinden olan Filolog Doç. Dr. Ali M. Dinçol müzedeki tüm Urartu çivi yazılı kitabelerini yeniden

<sup>2</sup> M. T. Tarhan, “Urartu Merkezlerinde Meydana Çıkarılan Kerpiç Mimarinin Korunması ve Onarımı Hakkında Öneriler”, *İTÜ Mimarlık Tarihi ve Restorasyon Enstitüsü Bülteni* 4 (1975), s. 46.

<sup>3</sup> A. Erzen, *TAD*, XI/2 (1961). s. 31.; *TAD*, XIV/1-2 (1965), s. 142.; *TAD*, XVII/2 (1969), s. 83.; *TAD*, XIX/2 (1970), s. 105.; ayrıca bk. M. T. Tarhan, *Aynı Esr.* s. 45 ve s. 52, dipnot. 61.

<sup>4</sup> M. T. Tarhan, göst. yer.

## RESTORASYON'UN KOD VE ÖLÇÜLER ÇİZELGESİ

Restore edilen paye ve duvarlar			Mevcut veya orijinal yükseklik	Restorasyon yüksekliği	Resim No.
(gp 1): 1 no'lu güney paye			0.20 m. (tek sıra taş dizisi)	0.72 m.	5,6
(gp 1) ile "sarnıçlı salon"un güney - batı köşesi arasındaki duvar			0.72 m.	0,82 m.	5,6,8
Sarnıçlı salonun güney - batı köşesi			0.95 m.	1.15 m.	5,6,8,10
(gp 2): 2 no'lu güney paye	Güney (dış yüz)	güney - batı köşesi	1.10 m.	1.62 m.	5,10
		güney - doğu köşesi	0.55 m.	1.62 m.	8,10
	Kuzey (iç yüz)	kuzey - batı köşesi	0.75 m.	1.68 m.	11,14
		kuzey - doğu köşesi	0.80 m.	1.65 m.	11,14
(gp 2) ile (gp 3) arasındaki duvar			1.10 m.	1.10 m. (tesviye)	7,9,13
(gp 3) 3 no'lu güney paye	Güney (dış yüz)	Güney - batı köşesi	0.90 m.	1.55 m.	7,9,11-12
		güney - doğu köşesi	0.90 m.	1.45 m.	7,9,11-12
	Kuzey (dış yüz)	kuzey - batı köşesi	1.20 m.	1.65 m.	11-13, 15-16
		kuzey - doğu köşesi	1.10 m.	1.65 m.	11-13, 15-16
(gp 3): ile (gp 4) arasındaki duvar			0.80 m.	0.80 m. (tesviye)	7,11-12, 16
Mekânın doğu ara duvarı		güney çıkıntı (sarnıç ağzı)	0.20 m. (tek sıra taş dizisi)	0.80 m.	11-13, 16-18
		kuzey çıkıntı (sarnıç ağzı)	0.25 m. (tek sıra taş dizisi)	0.80 m.	11, 16-18
(Kp 3) ile (Kp 4) arasındaki duvar			0.30 m.	0.82 m.	11,16
(Kp 3) 3 no'lu kuzey paye		Kuzey (dış yüz)	1.62 m.	1.62 m.	20
		Güney (iç yüz)	1.69 m.	1.69 m.	18-19
(Kp 3) ile (Kp 2) arasındaki duvar			1.62 m.	1.62 m. (tesviye)	18-19
(Kp 2) 2 no'lu kuzey paye		Kuzey (dış yüz)	1.84 m.	1.84 m.	20-21
		Güney (iç yüz)	1.84 m.	1.84 m.	19
Mekânın batı duvarı			1.15 m.	1.15 m.	5-6,8,11,16
(Kp 1): 1 no'lu kuzey paye			0.75 m.	0.75 m.	22



gözden geçirmiş, düzenlemeler yapmış, noksan ve yanlış olarak tanımlanan kitabeler üzerinde çalışmalarını sürdürmüştür. Bu arada Muradiye ilçesine bağlı Karahan köyünde ele geçirilen 4 adet anıtsal Urartu çivi yazılı stelini Van Bölge Müzesine getirerek koleksiyonun zenginleşmesini sağlamıştır. Doç. Dr. Ali M. Dinçol, bu başarılı çalışmalarını Van Bölge Müzesi adına yayına hazırlamaktadır.

PROF. DR. AFİF ERZEN

### 9 — *Acemhöyük Kazısı 1978 Çalışmaları*

Türk Tarih Kurumu, Kültür Bakanlığı ve Ankara Üniversitesi adına yapılmakta olan Acemhöyük kazıları, 1978 Mayısının sonundan başlamak üzere, Haziran, Temmuz ve Eylül aylarında, ortalama, kırk işçi ile yürütülmüştür. Başkanlığındaki heyet, Dr. Aykut Çınaroğlu, Dr. Uğur Silistreli, Asistan Aliye Özten, Arkeolog Hatçe Baltacıoğlu ve Tomrul Aytemiz, Mimar - Desinatör Cengiz Erol, Fotoğraf Salahattin Öztartan, Restoratör Abdürrahim Çulha ve İsmail Fidan'dan oluşmuştur. Niğde Müzesi Müdür Yardımcısı Erol Faydalı, Kültür Bakanlığı Temsilcisi olarak kazılarımıza katıldı.

Çalışmalarımızı, Sarayın temizlenmesi, onarılması ve yıkılan yerlerinde kazı yapılması, güney batısındaki daha geç katın kaldırılıp sarayla çağdaş kata inilmesi ve BB/50 alanında Eski Tunç Devri katlarının incelenmesi yönünde, höyüğün güneyindeki Sarıkaya bölgesinde yoğunlaştırdık.

1. Sarıkaya sarayındaki çalışmalar. Dış etkenlerle her geçen gün biraz daha eriyen sarayın, duvarlarının yıkılmasını önlemek için, yanmış dikmelerin boşluklarını cüruf ve küçük tuğlalarla doldurduk, köşeleri takviye ettik, yıkılan duvarları geçici olarak ördük. Zayıf oldukları gerekçesi ile evvelce bıraktığımız duvar diplerini ve köşelerde temizlik ve kazı yaptık. 3-4, 6, 26 ile 39 No.lu odaları ve giriş kapısı ile avlu arasındaki kısmı taş temele kadar temizledik. Böylece yapının taş planı daha belirgin bir hal aldı. Bu çalışmalar, 13-14, 17-18 ve 4-5 8-9 No.lu odaların birleştiği köşelerde ağaç konstrüksiyonu öğrenmemizi sağladı. Her iki yerde de, temel hatlarını ve traverslerinin üstünde, ızgara biçiminde düzenlenmiş sekiz sıra yanmış ağaç kalıntılarına raslandı. Dört No.lu odadan beşe geçişi sağlayan kapının kesitinin görünümü şöyledir: Taş temel üzerinde yatay hatlı, hatılın üzerinde, dokuz ve sekizinci odaların kuzey duvarlarını traverslerinin uzantısı olan eşik, 7 cm. kalınlığında sıkıştırılmış topraktan taban, onun üstünde sekiz sıra ağaçtan oluşan köşe ızgarası.

Köşenin 4 ile 9 No.lu odaları birleştiren duvara bağlanan yüzü de kütüklerle, küçük taşlarla desteklenmiştir. Sarayın bazı odalarında duvar bedeninin de ağaçla takviye edildiği görülmüştür. Bunun bir örneği, 4 No.lu odanın sarayın kuzey kapısına bakan duvarın üstündedir. Burada ağaç konstrüksiyon, kerpiç duvarın yarı kalınlığını oluşturacak şekilde temel hatlı ve traverslerinin üzerinde iki sıra halinde devam etmiştir ve üstü kerpiçle örülmüştür.

3, 4, 5 No.lu odaların temizliğinde, çivi yazısı kitabeli, silindir veya damga mühür baskılı bullalara raslanmıştır. Bunlardan Eski Hitit üslubunda bir damga mührün baskısını taşıyanı, Anadolu'nun dağ koyunları üstünde oturan büyük tanrıçasının çevresine ait bir ayrıntıyı öğretmesi bakımından ilginçtir. Tanrıçanın

daha önce bulunan tasvirlerinde yakınında sfenks, grifon, bizon adam gibi karışık yaratıklar saptanmıştı. Örneğimizde bunlara bir balık kadın da katılmaktadır. Assur Ticaret Kolonileri devrinde oldukça sık raslanan balık adama karşın balık-kadın ilk örneği teşkil etmektedir.

Sarı, kahverengi muska şeklinde bir bulla üzerindeki Suriye üslubundaki bir silindir mühür baskısında oturan tanrı bir eliyle Suriyeli kadının elini, diğeri ile gene beraber olarak liri tutmaktadır. Aynı baskıdaki ikinci sahnede silindirik bir başlık giyip, sağ elinde bumerang, solunda asa tutan kısa etekli tanrının karşısında, nadir bir motif boğa üstünde çıplak tanrıça, yer almıştır. Aynı üsluptaki diğeri bir silindir mührün kısmi baskısında üç çatallı bir bitki ile antilopu tutan tanrının tasviri ilginçtir. Bu baskıda belirgin özellikleri iri eller ve Suriyeli kadın oluşturmaktadır.

Sarayın büyük küp odasında çok kırık bir şekilde bulunup yerinde bırakılmış olan küplerinin restorasyonuna başlandı. Bunlardan, içinde ipe dizilmiş incilerin depo edildiği de dahil olmak üzere üç küp tamamlandı ve kazı evinde emniyete alındı. Sarayı tahrip eden yangının şiddeti bu sağlam yapılı, kalın cidarlı küplerde görülen deformasyon ve erimeden de açıkça öğrenilmektedir. Bu durum sarayda çok miktarda kırıklarına raslanan vazoların neden tam olarak elimize geçmediğini iyice açıklamış bulunmaktadır.

2. Sarayın güney batısındaki alanda yaptığımız araştırmada, daha önce açığa çıkardığımız kerpiç yapıların saraydan sonra ikinci yapı katına ait olduğu anlaşıldı. Bu katın altında saraydan hemen sonra yapılmış olan gene zayıf temelli evlere rasladık. Bu evlerin temizliği sırasında, sarayda kırılıp, zamanında buralara atılmış olan boyalı banyo kabının birçok parçası ele geçirildi. Diğerleri ile birleştirilen bir küçük parça da, sarayın 3 No.lu odasının etüdürlük seramiği arasında idi. Böylece, M. Ö. on sekizinci yüzyılın resim sanatının eşsiz bir yapıtı olan bu banyo kabının saraydan biraz sonra değil, onun zamanında yapılmış, orada kullanılmış olduğu kesinlikle anlaşılmış oldu. Pek çok parçası eksik olan tamamlanan kısımlarına göre en az 70 cm. yüksekliğindedir. Kültepe, Boğazköy, Alacahöyük ve Tarsus'da bulunmuş olan boyasız veya tek renkli sade desenlerle bezenmiş olan benzerlerinin boyutlarındadır. Hafif dışarı çekik dört köşeli ağız kenarının üstü bütün parçalarda aynen, yani üçgenleri dolduran paralel çizgilerle bezenmişken, yanlarının her yüzde ayrı olduğu saptanmıştır. Bunlardan birisinde üçgenleri dolduran paralel çizgiler, diğeri güneş sembolleri, üçüncüsünde ise hilal veya kavisler vardır. Dibe yakın kısmı boyasız olarak bırakılan kabın dört yüzü de resimlidir. Bunlardan oldukça iyi restore edilebilen iki yüzün tasvirleri çok ilgi çekicidir. Birinci yüzün resimleri av sahneleri ve hayvan sıralarından, ikincisi ise bir yapının ayrıntılarından oluşmaktadır. Korunan duvarların yüksekliği, kalın temeller, sağlam ahşap konstrüksiyon ve iki seviyeli olarak ele geçen tavan kirişleri, Acemhöyük saraylarının iki katlı olduğunu kanıtlamıştı. Vazodaki yapı resimleri, bu kanıtı doğrulamıştır. Üst üste tasvir edilmiş iki balkon, ve üst kat balkonuna çıkmaya yarayan merdivenler, sarayın restorasyonunda çok önemli bir belge olarak kullanılabilir. Bu resim iki merdivenli olan tek avluyu temsil etmiş olabilir. Merdivenlerden birinin üst kata diğeri avluya bakan üst balkona çıkmış olması mümkündür.



Av sahnelerinde kuş, hayvanlar mızrakla vurulmaktadır. Hayvan sıraları, aslan, kuş ve balıklardan oluşmaktadır.

Diğer parçalarla uyum sağlayan küçük parçalar üzerinde figürler, güneş sembolleri vardır.

Sarayı hemen takip eden safhada inşa edilmiş olan evlerin plan vermeyen parçalarına raslandı. Zayıf temellerin toplama taşları arasında yapı malzemesi olarak sarayın cürüfları da kullanılmıştır. Bu katta bulunan eşya arasında, bronz iğneler, maşrapalar, kâseler, çanaklar, Acemhöyük saray ve evlerinde bol miktarda ele geçirilen çeşitli boylarda kapaklar, iri ve küçük kap parçaları çağın özelliklerini yansıtmaktadır.

3. BB/50 ocağı. Sarayın güney ucunda, stratigrafi tespiti amacı ile kazı yapılan alanda IX. kata inildi. Bu katın oldukça iyi korunmuş evleri açığa çıkarıldı. Bunların da daha geç katlarda olduğu gibi, az taşla ve kerpiç malzeme ile yapıldığı görüldü. Boyasız ve tek renkle boyalı Eski Tunç seramiğinin ilginç örnekleri ele geçirildi. Suriye menşeli elde yapılmış bir şişe parçası katımızın en az Eski Tunç çağı III'ün erken safhasına ait olduğunu belirtti. Fildişinden yapılmış bir nesnenin, dört yüzünü beziyen tek merkezli daireler, bize Kültepe mermer idollerindeki süslemeleri hatırlatmaktadır.

NİMET ÖZGÜÇ

#### 10 — İkiztepe Kazısı 1978 Çalışmaları :

Üyelerimizden Prof. Dr. U. Bahadır Alkım'ın başkanlığı altında Doç. Dr. Önder Bilgi, Handan Alkım (Koordinatör), Yüksek Mimar Arkeolog Dr. Günhan Danişman, Sait Başaran (Uzman Restoratör), Zeynep Sevim Sarı (Arkeolog), İlksen Başaran (Arkeolog), Selâhattin Eyüp Aksu (Arkeolog), Emin Başaranbilek (Arkeolog, Bakanlık Temsilcisi), Sabri Kızıltan (Desinatör) Cenk Alpak (Restoratör yardımcısı), Gülsün Umurtak (Desinatör), Canan Keser, Vuslat Ünal, Gülcan Atasoy, Suat Kongaz, Serdar Anan ve Murat Alpaydın'dan oluşan bir kurul tarafından Kurumumuz adına Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünün, İstanbul Üniversitesinin ve Türkiye Turing ve Otomobil Kurumunun da katılımıyla Bafra-İkiztepe kazılarına 21 Haziran - 25 Eylül 1978 tarihleri arasında devam edildi. Çalışmalar, dört yükseltiden oluşan İkiztepe Höyüğü'nün iki yükseltisinde geliştirildi ve İkiztepe I'deki Doç. Dr. Önder Bilgi'nin, İkiztepe II'dekiler de Handan Alkım'ın gözetimi altında yapıldı.

#### A. İkiztepe I'de (= H - Sondajı)

Amaçlar: Eski Tunç III ile Eski Hitit başı arasında yer aldığı anlaşılan, tarafımızca "Geçiş Çağı" ya da "Er - Hitit" olarak tanımlanan ve bundan önceki dönemlerde altı evrelili olduğu saptanan Kat I'i daha geniş bir alanda açmak ve onun altındaki Eski Tunç yerleşmesinin çeşitli evrelerini açıklamak. Bunun için 11 grid - karesinde 220 m<sup>2</sup> lik bir alanda çalışıldı.

"Geçiş Çağının" altı evresi, başka bir grid - karesinde de saptandı. Grid-karelerinin üçünde 21 gömüden oluşan bir nekropol kesimine rastlandı, gömülerden biri çömlek - mezar, ötekileri ise basit toprağa gömü türündedir. İskeletlerden beşine çeşitli ölü hediyeleri bırakılmıştır. Bunlardan birinin dört hediyesi vardır:



bronzdan iki mızrak ucu, bir şematik yassı idol ve bir halka. Mızrak uçları söğüt yaprağı biçiminde olup bedenleri oldukça kalın ve yamuk kesitlidir; beden başlangıcından alt bitimine kadar devam eden kabartma halinde yassı bir sırt (öteki adı ile: zırh) vardır. organik sap kalınca ve dikdörtgen kesitlidir; beden üzerinde kumaş izleri ve sapta da yer yer asıl mızrak çubuğunun ahşap izleri hâlâ farkedilmektedir. Henüz Röntgen ışını ile filmi alınmadığı için laboratuvar temizliği yapılmamıştır. Mızrak uçlarımızın bedenlerinde delik yoktur. Bu tür mızrak uçlarına 1975 dönemi kazımızda İkiztepe I'in batı nekropolünde yine ölü hediyesi olarak rastlanmıştı. Bedeninde delikler olmayan bu tip mızrak ucunun tam benzerine Orta Anadolu'da henüz rastlanmamıştır. Buradaki kısa raporumuzun sınırını aştığı için karşılaştırma ayrıntılarına giremiyoruz.

Mezarların "Er - Hitit" Çağının en eski evresine, daha yakın deyim ile altıncı evresine, ait olduğu ve gömü çukurlarının yer yer Eski Tunç yerleşmesi içine kazıldığı anlaşılmaktadır. Mezarların kazıldığı moloz toprağı içinde hem "Er-Hitit" Çağının tornada yapılmış tipik keramiği hem de Eski Tunç III'ün tornasız çanak - çömlek parçaları bir arada bulundu. Şu hususu da belirtelim ki, İkiztepe I'in "Er - Hitit" Çağının (Kat I) altı evresinde de durum böyledir. İkiztepe I'in I. Katındaki "Er - Hitit" olarak tanımladığımız keramik Kaneş Karumu'nun IV., III., II., Boğazköy Aşağı Şehrin 4. ve 5., Büyükkale'nin IV. ve özellikle V., Büyükkale kuzey - batı yamacı kazısının 8 b, 8 c, 8 d ve özellikle 9. katında bulunmuş olan keramiğin hemen hemen aynıdır. Ayrıntıları bir yana bırakarak 1978 döneminde açığa çıkarılan bu gömülerin "Geçiş Çağının", öteki deyim ile "Er-Hitit" Çağının başlarına (ykl. ol. M. Ö. XXII. - XXI. yüzyıl) ait olduğunu varsaymaktayız.

H - Sondajının "Er - Hitit" Çağının 3. evresinde meydana çıkan küçük buluntular arasında pişmiş topraktan yapılmış kum saati biçiminde soyut ve şematik dişil bir figürünü zikretmek isteriz; bu figürünün başı başka bir maddededir ve geçmedir, kazı sırasında baş maalesef bulunamadı; küresel kabartma halinde belirgin iki göğsü vardır. Geçen yıl, yine İkiztepe I'de topraküstü buluntusu olarak böyle bir idole daha rastlanmıştı. Bu tip idol Orta Anadolu'ya yabancısıdır. Buna karşın güney - batı Anadolu'da Geç Neolitik Çağda Hacılar VI katında, Batıda Kikladlarda ve Romanya'da Gumeltisa'da, Doğu'da İran'da Tepehisar'ın IIIC katında benzerleri vardır: Üzerinde durulması gereken başka bir araştırma konusu.

#### B. İkiztepe II'de (= B - Sondajı)

Amaçlar: Eski Tunç'un (= Kat II) en eski evrelerini saptamak, Kalkolitik Çağın (= Kat III) evrelerini daha geniş alanda incelemek ve ana toprağına inmek. Bunun için yüz ölçümü 208 m<sup>2</sup> ye ulaşan kareler diliminde kazılar geliştirildi. Eski Tunç Çağının 7 evresi, Kalkolitik Çağın da 8 evresi saptandı ve 2 grid - karesinde daha ana toprağına ulaşıldı.

Gerek Eski Tunç'un ve gerek Kalkolitik Çağın bütün evrelerinde ahşap mimarlığı kanıtlayan yapı kalıntılarına rastlandı.

Kalkolitik Çağın birinci evresine ait geçen sene açılmasına başlanan yangın geçirmiş büyük bir binanın doğu kesimi bu dönemde 3 × 15 m. boyutundaki bir alanda meydana çıkarıldı ve bu yapının doğuya, kazı alanımızın dışına, doğru da

devam ettiği anlaşıldı. Bu binanın döşeme molozu içinde bol sayıda kaplar, pişmiş topraktan çok miktarda sapan taneleri, çeşitli bronz eserler, çakmak taşından ve obsidiandan âletler, kemik eserler ele geçirildi.

Kalkolitik Çağın üçüncü evresinde kalın bir kum tabakası içinde inşa edilen bir evin -kısmen yerlerinden oynayan- tabanaltı taşları ayrıca zikre değer; bu evin içinde pişmiş topraktan yapılmış şematik -soyut bir kadın idolu bulundu.

İkiztepe II'nin en batıdaki grid dilimlerinden birinde Kalkolitik Çağın dördüncü beşinci ve altıncı evrelerinde üst üste inşa edilmiş olan yapıların her birinin içinde birer sunak açığa çıkarıldı. Bunlardan dördüncü evrenin sunağı çamur sıvalı bir taban üzerindedir; daire biçiminde olup etrafı oyuk bir yivle çevrelenmiştir, ortasında 20 cm. çapında bir çukur vardır; çukurda içinde bitki kalıntıları olan ufak bir çömlek *in situ* olarak bulundu. Sunağın sıvası altında özenle hazırlanmış ahşap tabanaltı yapısı meydana çıkarıldı. Kömürleşmiş olan bu hatıllar kaldırıldığı vakit alttaki beşinci evrenin sunağı parçalanmış durumda farkedildi. Aynı biçimde olan altıncı evrenin sunağı da yıkıntı halinde görüldü. Sunakların etrafında bol sayıda pişmiş topraktan hayvan figürünü parçaları bulundu.

Kalkolitik Çağ (= Kat III) keramiği geçen dönemlerde bulunanlara yeni örnekler katmıştır. Bunlar arasında kabartma halinde insan yüzlü çanak - çömlek parçalarını incecik dokulu sepet izli kap kapaklarını ve karnın alt kesiminin her iki yanında ufak birer dikey kulpu olan büyük bir kâseyi özellikle zikretmek isteriz. İkiztepe'nin bu Kalkolitik kapları Batı ile, özellikle Ege Adaları ile, olan ilişkileri vurgulamaktadır. Bir sonraki devirde, Eski Tunç I'in evrelerinde de aynı ilişkileri daha önceki dönem kazılarımızda saptamıştık.

Gelecek yıllarda İkiztepe'de daha geniş çapta sürdürmeyi öngördüğümüz kazıların, Karadeniz'in bu orta kesiminin tarih -öncesi sorunlarına ışık tutucu buluntular vermeye devam edeceğini ummaktayız.

U. BAHADIR ALKIM

#### 11 — Side Suyolları Araştırması 1978 Yılı Çalışmaları :

Side kentinin suyollarının 4 km.lik ilk bölümünün Oymapınar Barajı suları altında kalmadan saptanması amacıyla 1975 yılında Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün yardımıyla başlayan araştırmalar, 1976 - 78 yıllarında Türk Tarih Kurumu adına sürdürülmüştür. Başkanlığındaki araştırma ekibi, Mimar - Arkeolog Ülkü İzmirli, Topograf Adnan Şakar, Fotoğraf Uzmanı Selâmet Taşkın, arkeoloji öğrencilerinden Neşe Atık, Hüseyin Akıllı ve Haşim Yıldız'dan oluşmuştur. Araştırmalar, 5-20 Haziran, 28 Temmuz - 7 Ağustos, 5-12 Kasım tarihleri arasında, üç ayrı dönemde yapılmıştır.

1978 yılında yapılan araştırmalarla Side suyolları çalışmalarının önemli bir bölümü sonuçlanmış bulunmaktadır.

1. Suyollarının eğim profilinin saptanması amacıyla nivelman yapılmıştır. Böylece, kaynaktan Side'ye dek 30 km.lik güzergâh boyunca suyolunun hidrolik sisteminin açıklanabilmesi için gerekli olan eğim profili saptanmıştır.

2. Side suyollarının tescili işlemi de ele alınmıştır. Kayaya oyulmuş tüneller, tonoz örtülü kanallar ve su kemerlerinden oluşan bu su yolu Anadolu'nun iyi koru-

nagelmış, su mühendisliği açısından önemli yapıtlarından biridir. Son yıllarda önem kazanan Oymapınar Barajı ana yolu üzerinde yer alan su kemerlerinin taşlarının yeni inşaatta kullanıldığı dikkati çekmiştir. Bundan böyle, tarihi değeri olan bu yapıtların tescili gerekli görülmüş ve ön çalışmalar yapılmıştır.

3. Oymapınar Barajı ve hidroelektrik santrali alanı içinde yer alan ve daha önce tesbiti yapılmış olan antik suyollarının son durumları fotoğraflarla saptandı. Bazılarının yıkılmış (Kumbükü), bazılarının yıkıntı altında kalmış oldukları görüldü ve baraj yapımı sonunda korunabilecek olanlar belirlendi.

4. Side suyollarının önemli kemerlerinden biri olan Kırkgöz'ün (Kemeraltı) 1/200 ölçekli rölevesine başlandı. Ancak, cephesindeki sarmaşıkların temizlenmesi nedeniyle çalışmalarımız tamamlanamadı.

1978 yılında yapılması planlanan işlerden bazılarını, maddi olanakların sınırlılığı nedeniyle gelecek yıla bırakmamız gerekti.

PROF. DR. JALE İNAN



## TÜRK TARİH KURUMU BASİMEVİ'NİN 1978 YILI ÇALIŞMA RAPORU

Basımevimiz için 1978 yılı 35 yılı aşkın tarihimizin en verimli dönemi olmuştur. Bilindiği gibi 1977 yılında Basımevimiz 4,477,626,85 TL. zarar etmiş ve ayrıca tüzüğümüz gereği Kıdem Tazminatı Fonuna ödenmesi gereken 1,594,661,21 TL. zarar nedeniyle Fona borçlanılmıştı. 1978 yılında zarar ve Fon borcu tutarı olan 6,072,288.06 TL.lık hesap açıkları kapatıldıktan sonra 30,582,449,91 TL. kâr sağlanmıştır. Bu sevindirici sonuç şüphesiz tüm Basımevi personelinin özverili ve olağanüstü çalışmalarıyla elde edilmiştir. Bütün Basımevi ailesine teşekkürü borç biliriz. Bu verimli çalışma sonucu geçen yıla oranla % 301,6 fazla iş yapılmış ve 95,832,691.48 TL.lık işçilik cirosuna ulaşılmıştır.

Geçen yılla 1978'in gider bölümlerini kıyaslarsak durum şöyledir:

	1977	1978	Artan veya eksilen miktar
Amortisman ve ilk tesis giderleri	2.954.599,46	4.358.902,27	1.404.302,81
Personel giderleri	19.135.934,55	43.522.006,76	24.386.072,21
İşletme giderleri	6.249.917,81	11.297.044,48	5.047.126,67
Kâr - Zarar	-4.477.626,85	36.654.737,97	41.132.364,82

Amortisman ve ilk tesis giderlerindeki artış Basımevinin geçen yıl 3 ay grev nedeniyle eksik üretim yapmış olması ve ayrıca bu yıl ilk tesis masrafları bakiyesinin tümünün itfa edilmiş olmasındandır.

Personel giderlerindeki artış ise keza geçen yılın 3 ay grevde geçmesine mukabil bu yıl yoğun bir çalışma yapılmasıyla muvakkat işçi istihdam edilmesinden ve toplu sözleşme zamlarından ileri gelmektedir.

İşletme giderlerinin artışı ise bu yılın üretim miktarının fazlalığından ve malzeme fiyatlarının artışından kaynaklanmaktadır.

1977 ile 1978'in gelir bölümlerinin mukayesesi ise şöyledir:

	1977	1978	Artan veya eksilen Miktar	Artan veya eksilen Oran
Baskı işleri geliri	21.539.471,49	89.415.731,01	67.876.259,52	% 315,13
Repro - Klişe geliri	1.041.756,59	2.840.048,52	1.798.291,93	% 172,62
Kırpıntı kâğıt geliri	684.069,95	3.378.282,15	2.694.212,20	% 393,85
Sair gelirler	597.526,94	198.629,80	-398.897,14	% - 66,75
Toplam	23.862.834,97	95.832.691,48		

Ana gider bölümlerinin kendi arasındaki dağılım oranı şöyledir:

	1977	Dağılım Oranı	1978	Dağılım Oranı
Amortisman ve ilk tesis giderleri	2.954.599,46	% 10,43	4.358.902,27	% 7,37
Personel giderleri	19.135.934,55	% 67,52	43.522.006,76	% 73,54
İşletme giderleri	6.249.917,81	% 22,05	11.297.044,48	% 19,09
Toplam	28.340.451,82	% 100	59.177.954,51	% 100

Bu yılın çok yoğun bir çalışma temposuyla geçmesi personel giderlerinin genel giderler içindeki oranının yükselmesine neden olmuştur.

Kâr'ın bürüt gelire oranı ise:  $\frac{30,582,449.91}{95,832,694.48} = \% 31,91$  dir.

Bu Basımevinin bu yıla kadar ulaşabildiği en yüksek oran olup 1978 yılının çok verimli geçtiğinin kanıtıdır.

TÜRK TARİH KURUMU BASİMEVİ YÖNETİM KURULU

# DENETLEME KURULU RAPORU

## TÜRK TARİH KURUMU GENEL KURULUNA

Genel Kurul'un bizlere verdiği denetleme görevimizi 14 Şubat 1979 Çarşamba günü Türk Tarih Kurumu ile Basımevimizde bilançoları, defterleri ve gider belgelerini incelemek suretiyle yerine getirmiş bulunuyoruz.

1977 yılı bilançolarında yazılı değerlerin 1978 yılı hesaplarına olduğu gibi geçirildiğini, 1978 yılı içinde yapılan harcamaların Yönetmeliklere ve Yönetim Kurullarının kararlarına uyularak yapıldığını gördük.

Gerek Kurumun, gerekse Basımevinin defter ve kayıtlarıyla harcama belgelerinin düzgün tutulduğunu ve özenle saklandığını, Yüksek Kurulunuzun onayına sunulan kesin hesap çizelgeleriyle bilançoların bu kayıtlara uygun olarak düzenlendiğini saptadık. Bu nedenle kesin hesap, bilanço ve kâr - zarar hesaplarının onaylanarak Yönetim Kurullarının aklanmasını onayınıza sunarız.

Geçen yıldan kalan avans bakiyelerinden bir bölümünün 1978 yılı içinde kapatıldığını, ancak daha kapatılamayan avansların bulunduğunu gördük. Bu durum karşısında bakiye kalan 736.913 liranın mevzuat içinde borçlulardan tahsilini önemle öneririz. Zira bu borçların tasfiye edilmesi Basımevinin basılmakta olan eserlere bağladığı tonlarca metalin kurtarılmasını, böylece basılmaya hazır eserlerin de bekletilmeyerek Basımevine verilmesini ve Kurum çalışmalarının hızlanmasını sağlayacaktır. Bunlar her ne kadar baskıları devam eden eser sahiplerine ait ise de, kitap baskılarının tamamlanarak bunların da kapatılmasını, bunun için de eser sahiplerinin gerekli gayreti harcamalarını önemle dileriz.

Basımevimiz bu yıl olağanüstü bir başarı göstererek bilançosunu büyük bir kârla kapatmış bulunmaktadır. Övülmeğe değer bu başarının önümüzdeki yıllarda da devamını dilerken, demirbaşlarının toplamı şimdiden 47.000.000 lirayı geçen Basımevinin sermayesinin 100.000.000 liraya çıkarılmasını önerir, saygılar sunarız.

Denetleme Kurulu

ORD. PROF. REŞAT KAYNAR

PROF. DR. NEŞET ÇAĞATAY

PROF. DR. ŞERAFETTİN TURAN



**T Ü R K T A R İ H K U R U M U ' N U N 1 9 7 8 Y I L I  
B İ L A N Ç O S U**

**A K T İ F**

<b>A — PARAYA İLİŞKİN DEĞERLER</b>	
KASA	43.886,44
BORÇLU BANKALAR	400.453,35
390.128,79 İş Bank. 6635 Hes.	
10.324,56 Merkez B. 350902010 Hes.	
ALACAKLI BANKALAR	773,51
773,51 İş Bank 20184 Hes.	
<b>B — KISA VADEDE PARAYA ÇEVİRİLEBİLİR DEĞERLER</b>	
BANKA HİSSE SENETLERİ	350.000,—
BASİMEVİ CARİ HESABI	3.642.891,50
<b>C — UZUN VADEDE PARAYA ÇEVİRİLEBİLİR DEĞERLER</b>	
KİTAP AMBARI	23.272.920,—
BELLE TEN AMBARI	12.507.940,—
BORÇLULAR	1.483.510,42
92.017,— Muhtelif	
736.917,33 Telif-Tercüme Avansı	
66.436,40 Kredili Kitap Satışları	
60.122,— İlmî Araştırma ve Konf.	
8.078,50 Kongre ve Sergiler	
3.653,— Basılmakta Olan Yayınlar	
79.471,59 Peşin Ödeme	
5.323,50 Dış Kitapçılar	
34.270,31 İç Kitapçılar	
115.070,03 Kazı Avansları	
282.150,76 Mensuplar Avansı	
YAYIN GEREÇLERİ	2.893.211,85
BASİMEVİ SERMAYESİ	30.000.000,—
<b>D — TAŞINMAZ VE TAŞINIR DEĞERLER</b>	
BİNA	8.779.417,79
DEMİRBAŞLAR	7.795.665,15
1.895.385,64 Kurum	
1.088.195,62 Kazı	
4.812.083,89 Kitaplık	
	<u>91.170.670,01</u>

**P A S İ F**

<b>A — ÖZ KAYNAKLAR:</b>	
SATILACAK KURUM YAYINLARI	35.780.860,—
DİĞER VARLIKLAR	52.352.987,53
<b>B — İHTİYATLAR</b>	
İHTİYAT FONU	2.446.847,55
<b>C — KANUNİ KESİNTİLER</b>	
326.080,— G. Vergisi	
29.265,— M. Denge Vergisi	
4.754,— Damga Resmi	
143.917,20 S. Sigorta Primleri	
<b>D — BELLE TEN ABONELERİ</b>	
	22.750,—
<b>E — ALACAKLILAR</b>	
15.941,80 Tür lü	
10.828,99 Kit. Siparişi	
34.878,03 Telif ve Çev. Ücrt.	
1.559,91 Dış Kitapçılar	
	<u>91.170.670,01</u>

31. 12. 1978

Genel Müdür  
ULUĞ İĞDEMİR

Hesap İşleri Müdürü  
METİN ÇELEBİ

**TÜRK TARİH KURUMU BASİMEVİ**  
1978 YILI BİLANÇOSU

**AKTİF**

**SABİT KIYMETLER** 48.870.974,78

Bina 1.574.402,97  
Demirbaşlar 47.296.571,81

**BAĞLANMIŞ KIYMETLER** 4.470.752,86

Depozitolar 160.899,25  
Akreditifler 708.588,99  
Gelecek Yıla Sari Gd. 3.601.264,62

**GEÇİCİ ARACI HESAPLAR** 699.487,97

**İŞLETME KIYMETLERİ** 9.273.521,33

Kâğıt Ambarı 3.055.752,47  
Mürckep Ambarı 779.835,18  
Klişe Ambarı 2.263.179,20  
Ofset Ambarı 1.502.065,67  
Cilt Ambarı 833.321,20  
Plastik Ambarı 476.038,44  
Yedek Parça Ambarı 67.958,49  
Emanet Ambarı 19.690,00  
Sair Mlz. Ambarı 275.680,68

**KISA VADEDE PARAYA**

**ÇEVİRİLEBİLEN KIYMET.** 33.078.823,37

**Müşteriler** 2.929.668,74  
T. T. Kurumu 1.792.633,37  
PTT Gn. Md. 357.930,66  
Sair 779.104,71

**Borçlular** 28.402.320,23

PTT Gn. Md. 23.268.428,60  
Y. Seçim K. 2.687.732,00  
Sair 2.446.159,63

**Senetler** 1.746.834,40

**EMRE AMADE KIYMETLER** 2.240.857,41

**Kasa** 35.915,30  
**Bankalar** 2.204.942,11  
Töbank 1.573.628,71  
İş Bankası 260.390,17  
Türkbank 363.430,80  
Garanti Bankası 7.492,43

**NÂZİM HESAPLAR** 4.817.956,39

Teminat Mektupları

103.452.374,11

Muhasebeci  
SONER ZERENLER

**PASİF**

**SERMAYE** 30.000.000,00

Ödenmiş Sermaye 30.000.000,00

**İHTİYATLAR ve FONLAR** 22.597.268,43

Fevkalade İhtiyatlar 30.060,55  
Kıdem Tazminat F. 828.245,57  
Yetiştirme fonu 611.860,94  
Birikmiş Amortis. 21.127.101,37

**UZUN VADELİ BORÇLAR** 3.642.891,50

T. Tarih Kurumu 3.642.891,50

**KISA VADELİ BORÇLAR** 11.811.807,88

Alacaklılar 2.122.646,40  
Kanunî Kesintiler 1.772.606,26  
Bankalar 7.344.552,83  
Senetler 500.000,00  
Emanetler 72.002,39

**NÂZİM HESAPLAR** 4.817.956,39

Teminat Mektupları

**1978 YILI KÂRI** 30.582.449,91

103.452.374,11

Md. Yrd.  
(İdari)  
TARİK GÜNER

T Ü R K T A R İ H K U R U M U B A S İ M E V İ  
1978 YILI KÂR ve ZARAR TABLOSU

**G İ D E R L E R**

AMORTİSMANLAR	3.696.993,73
İLK TESİS GİDERLERİ	661.908,54
PERSONEL GİDERLERİ	43.522.006,76

Ücretler	25.391.576,82
Fazla Mesailer	1.755.082,35
Yan Ödentiler	329.326,74
İkramiyeler	8.097.863,18
Sosyal Yardımlar	3.917.063,60
Sos. Sig. İşve. His.	4.031.094,07

**İŞLETME GİDERLERİ 11.297.044,48**

Işık	78.695,39
Kuvvet	1.301.307,77
Su	148.567,72
Isıtma	272.815,58
Sigorta	218.357,83
Verdiğimiz Faizler	2.874.597,32
İşletme Malzeme	2.335.622,16
Tamir Revizyon	1.273.664,60
Gayrimenkul Kira	850.000,00
İBM Mak. Kirası	
İşletme Hissesi	236.783,74
Sair Giderler	1.706.632,37

1977 YILI ZARARI	6.072.288,06
Fiili Zarar	4.477.626,85
Kıdem Tazminatı	1.594.661,21

**1878 YILI KÂRI 30.582.449,91**

95.832.691,48

**G E L İ R L E R**

**İŞLETME GELİRLERİ 89.415.731,01**

Baskı İş Gelirleri	88.076.743,91
Envanter Yarı	
Mamul İşçiliği	1.338.987,10

**KLİŞE GELİRLERİ 2.840.048,52**

**KIRPINTI KAĞIT SATIŞLA. 3.378.282,15**

**SAİR GELİRLER 198.629,80**

95.832.691,48

Muhasebeci  
SONER ZERENLER

Md. Yrd.  
(İdarî)  
TARIK GÜNER



